MINKANA

1 1 Minkana mi Salamon mone David, njô bôte ya Israël :
2 Mfa’a ya yem ñyemane mam a nleban; Mfa’a ya tu’a yem mejô ya fek ;
3 Mfa’a ya nyoñ nlebane ya mboane fek, Mfa’a ya zôsô a nya ntyi’ane mejôô a mboan mvaé ;
4 Mfa’a ya ve bedimi mam ntye, A ve ndômane môt ñyeman a nya fe’e :
5 nalé ate ñyeme mam a ye wôk, a kô’ôlan ñyeman ; a môte ya fek a ye nyoñe nya mbôndane mefe’e :
6 Mfa’a ya yem nkana, a éfunan, a yeme fe mejô beyeme mam, a minsolane mejô miap.
7 Woñ ya Jehova ô ne atata’a ya ñyeman ; ve mekut m’abiasé ñyemane mam a nleban.
8 a mone wom, wô’ô melepe ya éso, a te jô’é metiñe me nyua ;
9 Amu bi aye bo ékate ya mvam nlô wôé, a metabé mfa’a ya tyiñe jôé.
10 A mone wom, nge bebo mam abé b’awone wo, Te kañse.
11 Nge b’ajô na, Za’a bi ke, bi tame mombô a kulu metyi, bi tame yabe nyô a ne mvo’é te étom;
12 Bi tame mine be be ngenan be vee aval ane Sheol, bi mine be mingum, aval ane ba b’ake ébé été ;
13 Bi aye yene bidima bi biôm mevale mese; bi aye jalé menda mangan a biôm bi awôlé ne lut !
14 Wo w’ aye bo môte ya ngame jangan ; bia bese bi aye bi mfe’e moné wua :
15 A mone wom, mia be be te wulu zene jia ; kame’ abo dôé zene jap :
16 Amu mebo map m’ake mbi mfa’a ya abé, a b’abo avôle ya kulu metyi.
17 Amu avot d’ayabane ve momo mise me ônon ôse :
18 A balé bete b’ amonmbô ve metyi map bebien ; b’ayabe binyiñe biap bebien.
19 Nalé ate mezene me môt ase a ne ôzañ akum me né ; vi avaa ényiñe ya bôt be bili vie.
20 Nyeman w’abete tyiñe yôp nseñ éte ; w’akuli tyiñe jé mevôm me ne ndam ;
21 W’ abete tyiñ vôm bôt be wô’ô dañe sulan; mfa’a ya menyine mimbé; w’ akobô mejô mé nlam été :
22 A mia bedima mam, mi aye nye’e ndimane mam ntaa vé ? A bekpwe’ele b’aye yen mvaé ya kpwe’ele, a mekut m’aye vini ñyeman ?
23 Kôñela’an amu melepe mam : mi lô, m’aye sôé mia nsisime wom; m’aye kate mia mejô mam.
24 Amu me loeneya, mi ve ben; me sameya wo wom, te ke môt a fombô;
25 Ve mi maneya wua fe’e jam ése si, a bene melepe mam mese :
26 Ma fe m’aye woé môs mi aye yene bidima jame wônan; m’aye kpwe’ele éyoñ woñe wonan w’aye so;
27 Eyoñ woñe wônan w’aye so aval ane ôkôs, a bidima jame wônan a ye zu aval ane ôlende : éyoñ njuk a angôndô bi aye kui be mia.
28 Eyoñ éte b’aye loene ma, ve m’aye bo te yalan; b’aye bo mbane ya jeñe ma, ve b’aye bo te yene ma.
29 Amu be nga vini ñyeman, a be nji tope woñe ya Jehova.

30 Be nga wua fe’e jame si, be nga biasé melepe mam mese.
31 Ajô te b’ aye di bibuma ya zene jap, a b’aye jaé a mefe’e map bebien.
32 Amu mbulan mvuse ya bedimi mam w’aye wôé be, a ntaban njeme ya mekut w’aye jiane me.
33 Ve nyô ase a vô’ôlo ma a ye tabe mvô’é, jôm te bo nye, a tabe ne mieññ, te ko abé woñ.

2 1 A mone wom, nge w’aye nyoñe mejô mam, a naane metiñe mam be womien;
2 Ane w’ aye kee alo dôé mfa’a ya ñyemane mam, a ve nleme wôé mfa’a ya fek;
3 Ya, nge w’aye loen mfasan, a bete tyiñe jôé yôp mfa’a ya fek;
4 Nge w’ aye jeñe wô aval ane argent, a tu’a jeñe wô aval ane bidima bi biôm bi ne minsolan :
5 Eyoñ éte w’ aye yeme woñe ya Yehova, a yen ñyemane ya Zambe.
6 Amu Jehova a ve ñyemane mam ; nyeman a fek bi aso anyu dé :
7 Nnye ate a naane ba be ne zôsô nya ñyemane mame; a ne ében be ba b’awulu zôsô été;
8 Nde te a ye mombô mezen ya nya ntyi’ane mejôô, a ba’ale zene ya mbamba be bôte bé.
9 Eyoñ éte w’aye yeme zôsô a nya ntyi’ane mejôô, a mbamba mboan, ya, mbamba zen ase.
10 Amu ñyemane mam w’aye nyin nleme wôé été; a nsisime wôé w’aye yen ñyeman mvaé;
11 Nya fe’e a ye nonô wo; fe’e j’aye ba’ale wo :
12 A nyii wo zene ya abé, a be bôt b’ akobô bikotekote bi mam;
13 Mbe b’ali’i mezene ya zôsô, ve ke wulu mezene ya dibi;
14 Mbe b’ava’a mboan abé, a yen ékotekote ya abé mvaé;
15 Mbe be ne bikotekot mezene map, a b’ake b’ayale feñ mezene map été :
16 Nwô ôte w’aye nyii wo mfa’a ya éza minga, a be minga biku a kone mejô mé.
17 Nnye ate ajô’é mvôé a nga soo je mongô, a vuan atiñe ya Zambe wé :
18 Amu nda jé j’ alumbu mfa’a ya awu, a mezene mé mfa’a ya miñwuan;
19 Te ke môte ya ba b’ake be nye a beta bulan, nalé fe te beta kui mezene ya ényiñ :
20 Nalé ate w’aye bo ô wulu’u zene ya mbamba be bôt, a ba’ale mezene ya ba be ne zôsô.
21 Amu bôt be ne mvaé b’aye tabe si nyô, a ba be ne nya mvo’é b’aye li’i été.
22 Ve bôt be ne abé b’aye tyi’ibane si nyô, a ba b’abo njoñ b’aye téban été.

3 1 A mone wom, te vuan ñye’elane wom ; ve nleme wôé ô ba’ale metiñe mam :
2 Amu m’aye kô’ôlane wo melu ayap, a mimbu ya ényiñ, a mvo’é.
3 Te me’ete na, mvam a benya mejôô bi kôlô be wo : tiñeti’i bie tyiñe jôé; tili’i bie nleme wôé été :
4 Nalé ate w’aye yen mvam a bo mbamba fek mise me Zambe a bôt.
5 Tabe’e Jehova mebun a nleme wôé ôse, a te ye’ebe fe’e jôé womien :
6 Meme’e nye a mezene môé mese, nnye ate a ye sôane mezene môé.
7 Te bo fe’e mise môé womien; ko Jehova woñ, a kôlô abé :
8 D’aye ve wo mvo’é mfa’a ya dop, a kô’ôlane foñ bivese biôé.

9 Kañe’ Jehova a biôm biôé, a ve mbômô ya minkô’ôlane miôé mise :
10 Nalé ate menda bidi môé m’aye jaé a afok,a mfefé vin w’aye fuku bibé biôé ya b’amiate bimuma.
11 A mone wom, te biasé nlebane ya Jehova ; nalé fe te kate melepe mé :
12 Amu nyô Jehova a nye’e, nnye ate a lep, avale fe ane ésa a lepe mon a yen mvaé.

13 Ebotan a môt a yen ñyemane mam, a môt a nyoñe fek.
14 Amu nyoñane ya été w’adañe nyoñan argen mvaé, a nsenge ya été w’adañ mbamba or.
15 W’ anyan a dañe meko’o me ne édima : biôm bise ô ne ngule ya kômbô, te ke jôm é ne funane wô.
16 Melu ayap me ne wô mbo nnôm été ; akum a duma bi ne wô mbo nga.
17 Mezene mé me ne mezene ya wô’ô mvaé, a mezene mé mese me ne mvo’é.
18 O ne élé ya ényiñ be ba bese b’abi wô : a môt ase a ba’ale wô a yen ébotan.
19 Jehova a nga bô’ô si a ñyemane mam ; anga telé yôp a fek.
20 A nga bôé bidok a ñyemane wé, a yôp d’atolô élo’o si.
21 A mone wom, te me’ete na bi kôlô mise môé; ba’ale’e nya ñyemane mame a nya fe’e :
22 Nalé ate bi aye bo nsisime wôé ényiñ, a ve tyiñe jôé mvam.
23 Eyoñ éte w’aye wulu zene jôé mvo’é, abo dôé d’aye bo te kolé ôbak.
24 Eyoñ w’aye bômbô si,w’aye bo te ko woñ : ya, w’aye bômbô si, a wô’ ôyo mvaé.
25 Te ko metema woñ, woñ, nge njañane ya mbia be bôt, éyoñ w’azu :
26 Amu Jehova a ye bo nyô w’abuni, a ye ba’ale abo dôé e za bili.

27 Te kam mvaé beba b’ ayiane yene je, éyoñ ngule ya bo je é ne wo wo.
28 Te jô môt mia nye mi to na, Kelek, ô beta zu, akiti m’aye ve wo; éyoñ éte ô bili je valé.
29 Te bôndé fe’e ya bo môt mia nye mi to abé, vôm a to fefele jôé mvo’é.
30 Te suñ a môt, éyoñ éfia e nji bo, nge a nji bo wo abé.
31 Te nyamete môte ya évô, nalé fe te tope mezene mé.
32 Amu ékotekote môt é ne mbia jôm be Jehova ; ve a ñbwanane bôt be ne mvaé.
33 Biyo’é bi Jehova bi ne nda ya bôt be ne abé ; ve a botan nda ya ba be ne zôsô.
34 A kpwe’ele fo’o bekpwe’ele ; ve a mvamane ba be ne nje’ebane minlem.
1 Beyeme mam b’aye nyoñe duma; ve ndaan b’adaa mekut ôsu w’aye bo ôson.

4 1 A bone bam, wô’an nlebane ya ésa. A ve minlem mfa’a ya yeme fek :
2 Amu m’aye’ele mia mbamba mejô; te jô’ane metiñe mam.
3 Amu me mbe mon be ésa wom, ndetek a nkpwe’e mon mise me nyia wom.
4 Ane a nga ye’ele ma, a jô me na : nleme wôé ô ba’ale mejô mam; ba’ale metiñe mam, a nyiñ;
5 Nyoñe’ ñyemane mam, nyoñe’ fek; te vuan, nge li’i mejô ya anyu dam ;
6 Te jô’é wô, ñwô ôte w’aye ba’ale wo; nyeke’e wô, ñwô w’aye kale wo.
7 Nyemane mam ô ne jame ya ôsu ; ajô te nyoñe’ ñyemane mam ; ya, a mam mese w’ ayoñ, nyoñe’ fek.
8 Wumulu’ wô, ñwô ôte w’aye daa wo ôsu; nwô w’aye ve wo duma, éyoñ w’aye wubane wô.
9 Nwô ôte w’ aye jalé wo ékate ya mvam nlô; a ve wo couronne a ne abeñ.

10 A mone wom, wô’ôk, a nyoñe minjôane miam; wôna mimbu ya ényiñe jôé mi aye
bo abui.
11 Me ye’eleya wo zene ya ñyemane mam; me wuluya wo mezene ya zôsô.
12 Eyoñ w’aye wulu, meda mebo môé m’aye bo te bo ôbametan; a nge w’aye mate,
w’aye bo te kolé ôbak.
13 Tuka’a bi nleban; te suu wô : ba’ale’e wô, amu ô ne wo ényiñ.
14 Te nyine zene ya bôt be ne abé, nalé fe te wulu zene ya mbia be bôt.
15 Sa’ale’e je, te lôte je; kôñela’an, a lôt ôsu.
16 Amu be nji ke ôyo, ve be tameya bo abé ;oyo vi avase be mis, ve nge be dumeya
bôte bevo’o si.
17 Amu b’adi fembé ya abé, a nyu vin ya évô.
18 Ve zene ya bôt be ne zôsô é ne aval ane éfufupe ya melende me tyé, nje j’ afaé a
ke ôsu akekui nya môsô.
19 Zene ya bôt be ne abé é ne aval ane dibi : be nji yeme jôm b’akolé je ôbak.

20 A mone wom, tame ve nlem mfa’a ya mejô mam; ke’ alo dôé mfa’a ya minjôane
miam.
21 Te me’ete na, bi kôlô mise môé ; ba’ale’e bie nleme wôé été.
22 Amu bi ne ényiñ mfa’a ya ba b’ayene bie, a ve minsône miap mise mvo’é.
23 Ba’ale’ nleme wôé a mban ôse ; amu mame ya éyiñ m’aso été.
24 Va’a womien anyu d’akobô abé, a vaa fe womien biyaé bi akobô bikotekote bi
mam, ôyop.
25 Mise môé me lôbô’ô ve ôsu, a biyakole bi mise biôé bi lôbô’o zôsô ôsu.
26 Tyee’ zene ya mebo môé, a mezene môé mese me bo’o nkôman.
27 Te yale mbo nnôm, nge mbo nga : va’ abo dôé mfa’a ya abé.

5 1 A mone wom, tame ve nlem mfa’a ya ñyemane wom; ke’ alo dôé mfa’a ya
fe’e jam :
2 Nde te w’aye ba’ale nya fe’e, a biyaé biôé bi aye ba’ale ñyeman,
3 Amu biyaé bi éza minga bi atolô wôé, anyu dé e ne akon a dañ mbon :
4 Ve mfa’a ya asu’ulan a ne ayô aval ane ôvuta, a ne akap aval ane nkpwaté
mekôn ô ne
meyo mebaé.
5 Mebo mé m’alumbu mfa’a ya awu ; meda mebo mé m’anambe Sheol émien ;
6 Nalé ate a ne te yen nje’ese zene ya ényiñ : mezene mé m’andeñndeñ, émien te
yeme nalé.

7 Ajô te éyoñe ji, A bone bam, vô’ôla’ane ma, a te kôlan mfa’a mejô ya anyu dam
8 Va’a zene jôé ôyap be nye, a te zu bebé mbé ya nda jé ;
9 O za ve bôte befe duma dôé, a ve minjenjet mimbu miôé ;
10 A za bo na, bikule bi aye jaé a ngule jôé, a bisaé biôé bi aye boban nda môte ya
ayoñ afe,
11 Nalé w’aye yôn éyoñe ya asu’ulane dôé, éyoñ minsône miôé a nyôle jôé bi aye
jañ,
12 A jô na, Aka’a mvinan me nga vini nleban, a nleme wom ô nga biasé melep ;
13 Nalé fe me nga bo te ve tyiñe beye’ele bam mewôk, nge kee alo dam mfa’a ya
ba be nga ye’ele ma !

14 Me mbe fo’o bebé abé se été ézezañ ékôan a nsamba bôt.

15 Nya’a mendim m’aso ébé mendime jôé womien, a mendime ya nlôtô m’aso anjeñe dôé womien.
16 Ye menjeñe môé m’ayiane bo ne mialamialan, a atoñe mendim d’alôte minseñe minseñ ?
17 Bi bo’o ve mfa’ a wôé étam, sa mfa’a mia be kiku.
18 Abôndôñe dôé e bo’ébotan; ô va’ak a minga ô nga luk ô to ndôman.
19 Aval ane ngal émvu a ne nye’an a mbamba ngal nkok, mebé mé me yi’ane wo melu mese; ô wo’o mvaé nnôm
éto a nye’ane wé.
20 A mone wom, amu jé w’ayiane wu mvaé a éza minga, a wubane toé minga ya ayoñ afe ?
21 Amu mezene ya môt me bô mise me Jehova; nnye ate a tyee mezene mé mese.
22 Mam abé mebiene ya mbia môt m’aye bi nye, a ye bili a minkole ya abé dé.
23 A ye wu amu nlebane momo; a ye yale feñ amu anene ya akute dé.

6 1 A mone wom, nge ô nto éban ajô môt mia nye mi to, nge ô maneya latane mo ajô mone biku;
2 Wôna ô timbiya a mejô ya nyu dôé, ô biliya a mejô ya anyu dôé.
3 Bo’o jame dina, A mone wom, a nyii womien, vôm ô zuya kui mo me môt mia nye mi to : kele’ sili womiene si, a ye’elane môt mia nye mi to;
4 Te me’ete na, ôyo ô bi wo mis, nge biyakole bi mise biôé bi ke ôyo ;
5 Nyi’i womien aval ane nko’o w’anyiñ mo me nsômé, avale fe ane ônon vi asus mo me nlam anon.

6 Kele’e mfa’a ya élôñelôñelan, wo, nleles ; fase’e mimboane mié, a bo fek :
7 Nje, ja’an é nji bi mie jale, nge évet, nge njôô,
8 J’akôme bidi bié melu ya ésep, a kôane fe bidi bié melu ya nkôane bidi.
9 A nleles, w’aye bômbô ôyo ntaa vé ? W’aye kôlô si ôyo viôé éyoñ évé ?
10 Ve beta ke mon ôyo, mon ñyaéan ôyo, oyôm nlatane mo ya ôyo :
11 Nalé ate azoé dôé d’aye zu aval ane mvômvô, a ôsame viôé aval ane môt a ne nkômane bita.
12 Zesé môt, a môte ya abé, a ne nyô a wulu a ékotekot anyu ;
13 A nyete mis, a kobô a mebo, a liti mendem a anyu dé ;
14 Ekotekot é ne nye nlem, a wô’ô bôndé abé fek nnôm éto, a miase metyama’ane.
15 Ajô te bidima jame wé a ye kui a temetem ; a teme na a ye bu’i, jam ete te ke asaé.
16 Mam Jehova a vini me ne mesaman ; ya, zañbwa me ne nye mbia be biôm :
17 Mis me ne bives, ôyem ô ne minsos, mo m’akulu metyi me ne te étom ;
18 Nlem w’abôndé fe’e ya mbia be mam, mebo m’amate mbile ya tôñ nkpwala,
19 Ekotekot ngaa j’akobô minsos, a nyô a miase metyama’ane zañe bobeyañ.

20 A mone wom, ba’ale’ atiñe ya éso wôé, a te jô’é ñye’elane ya nyua :
21 Ka’a bie mfa’a ya nleme wôé nnôm éto; tiñti’i bie tyiñe jôé.
22 Eyoñ w’awulu, d’aye wulu wo; éyoñ w’abômbô ôyo, d’aye nonô wo; a éyoñ w’avee ôyo, d’aye kobô wo.

23 Amu atiñ e ne lampe; a ñye'elan ô ne éfufup ; a melepe ya nleban me ne zene ya
ényiñ :
24 Bi aye kame wo be mbia minga, a mfa'a biwona'a ya ôyeme minga ya ayoñ afe.
25 Te dañe kômbô abeñe dé nleme wôé; nalé fe te me'ete na, a bi wo a biyakole
bié.
26 Fam j'adutuban nné ane ôfufuse fembé amu ajô minga bijabô ; a éza minga
mejian a jeñ
ényiñe môt é ne édima.
27 Ye môt a ne wuban nduane tôé, a mengômesane mé me bo te dik ?
28 Nge na, ye môt a ne wulu ma'a me nduane yôp, a mebo mé me bo te dik ?
29 Aval ete nyô a nyine be nga môt ba nye be to a né; môt ase a nambe nye a ye bo
te sa'ale melep.
30 Bôt be nji biasé ñwuwup, nge w'awup amu w'ave ôbiene bidi, éyoñ w'awô'ô
zaé :
31 Ve nge be yene wô, w'aye ya'ane jôme jia biôme zañbwa; w'aye ve biôm bise ya
nda jé.
32 Nyô a jiane minga a nji bo fek : nyô a kômbô jian nsisime wé, nnye a bo nalé.
33 A ye nyoñe meveñ a ébiasé; a ôsone vié vi aye bo te vas.
34 Amu zes é ne ayaa ya fam ; a ye bo te nyii môse ya akuna'a.
2 A ye bo te simesan ngôtô; nalé fe a ye bo te tabe si, a kôsa bo w'ave biôm abui.

7 1 A mone wom, ba'ale'e mejô mam, a naane metiñe mam be womien.
2 Ba'ale'e metiñe mam, a nyiñ; nalé fe ñye'elane wom aval ane nyia dise wôé.
3 Ka'a me anyu dôé; tili'i me nleme wôé été.
4 Jô'ô ñyemane mame na, O ne kale jam ; a loene fe fe'e na, minga a vumane
wo :
5 Nde te bi aye kame wo be éza minga, a mfa'a minga ya ayoñ afe a bo
a wono' a mejô mé.
6 Amu me nga fombô atan mon mbé ya nda jam mfa'a me nga tele mvus akañ ;
7 Ane me nga yen mfa'a ya bedimi mam, me nga fombô mfa'a ya bendôman, a
yen ndôman éziñ é to te fek,
8 Nje é nga lôt nseñ bebé ényi'a nseñe jé. Ane é nga ke zene ya nda jé,
9 Fôfol ngô'é, éyoñ ngô'é é nga vin, alu se, a dibi été.
10 A teme na, minga a nga tôbane nye a be'e ngômesane minga bijabô, a to fe
mefe'e nlem.
11 (Minga ate a ne zô'é nkobô a melo ; mebo mé me nji tabe nda jé ;
12 Eyoñe ji a nto minseñ, éyoñe ji a nto mevôm me ne ndam, a yabe ényi'a nseñ
ése.)
13 Nalé a nga bi nye, a latane nye anyu, ane a nga jô nye, asu e to nye ésas,
na :
14 Biôme ya tyi'i mimveane ya bo mvo'é bi ne be ma; môse wu me tôéya metiñe
mam.
15 Ajô te m'ate kui atan a zu tôbane wo, a bo mbane ya jeñ asu dôé, a me yeneya
wo.
16 Me maneya ta afipe bindelé e ne ntiñane bikanga énoñe jam, a bindelé bi ne
mintendé
ntiñan a mimvimela'a ya Egypte.

17 Me maneya ve énoñe jam mbamba ényum a myrrhe, a aloès, a cinnamome.
18 Za'a bi tame jaé nye'esan akekui mam me tyé; bo'o bi volô biabebien a binye'esan.
19 Amu fame jam é nji bo nda; a keya dulu ôyap :
20 A nga ke fe mfe'e moné ; a ye so éyoñ ngon j' aye bo abôm.
21 A tindi nye na a kañese amu abui mbamba nkobô dé; a tindi nye a ke ôsu a biwona'a ya biyaé bié.
22 A ji'a tôñe nye, aval ane nnôm ényaka a ke b'awôé nye, nge aval ane nyô a ne nka'ane mengata'a a ke mfa'a balep ôkukut ;
23 Akekui akoñ ékaé d' atulane nye ések ne vop ! avale fe ane ônon vi ake mbil ôlam, te ke yeme na, e ne ajô ényiñe jé.
24 Ajô te, A bone bam, vô'ôla'ne ma, a ve minlem mfa'a mejô ya anyu dam.
25 Te me'ete na, nleme wôé ô lumbu mezene mé ; te yale feñ mezene mé.
26 Amu a dumeya abui fefeñe si : ya, mimbim mié mi ne beta nsamba.
27 Nda jé é ne zene ya Sheol, nje j'ake j'alumbu mfa'a menda ya awu.

8 1 Ke ñyemane mam w'aloen, a fe'e j'akuli tyiñe jé ?
2 O tele mevôm me ne mimbetane yôp fefele zen, vôme ma'an m'atôban ;
3 Fefele mimbé, vôm b'ayin nlam, vôm b'ayine mimbé, vôm ate w'abete tyiñe yôp :
4 A bôt, mia m'aloen; a tyiñe jam j'aloene bone be bôt.
5 A mia bedimi mam, yemane tabe ntye; a mia mekut, bo'ane fe'e minlem.
6 Vô'ôla'an, amu m'aye kobô mam me ne mvaé abui; a nkuiane ya biyaé biam w'aye kuli mam me ne mvo'é.
7 Amu anyu dam d'aye kobô benya mejôô; a abé e ne biyaé biam mbia jôm.
8 Mejô mese ya anyu dam me ne zôsô été; ékotekot nge mbia jam bi nji bo me été.
9 Mese me ne tyi'ibi mfa'a ya nyô a yem, me ne zôsô mfa'a ya ba b'ayen ñyeman.
10 Nyoñe' nlebane wom, sa argent ; a ñyeman, a dañ or a ne ntoban.
11 Amu ñyemane mam w'adañe meko'o me ne édima; a mam mese môt a ne kômbô me ne te funane wô.
12 Ma, ñyeman, me boya ntye éto jam m'atabe, a jeñ ñyeman a nya fe'e.
13 Woñe ya Jehova ô ne na, ô vini abé : mebun, a ébiasé, a mbia zen, a ékotekot anyu, mam mete m'avini.
14 Mbôndane fek ô ne éñwom, a mba ñyeman : ma me ne fek ; me bili ngu.
15 Bejô bôt b'ajôô a ma, a bivet bi atyi'i mejô zôsô.
16 Bivet bi ajôô a ma, a biwôlô bi bôt, betyi'i mejô bese ya si nyô.
17 M'anye'e ba b'anye'e ma ; a ba b'ajeñe me a mban b' aye yene ma.
18 Akum a duma bi ne be ma ; ya, akum d' alibi a zôsô.
19 Bibuma biam bi adañ or mvaé, ja'ane nya or ; a tañ j'aso be ma j'adañ argent a ne ntoban mvaé.
20 M'awulu zene ya zôsô, mezene ya nya ntyi'ane mejôô été;
21 Nde te m'aye volô ba b'anye'e ma be nyoñe biôm, a jalé binaan akume biap ne lut !

22 Yehova a nga bili me atata'a ya zene jé, éyoñ éte mintôle bisaé mié mi ngenan te boban.
23 Me nga teléban aso nnôm éto, asoso atata'a, te yene si nyô é za bo'ok.

24 Me nga bialé, te yene bido'o bi za bo'ok, te yene mebôndôñ me ne minjalane mendim me
za bo'ok.
25 Me nga bialé, te yene benya minkôlô mi za jôla'an, te yene bone minkôle mi za boba'an.
26 Eyoñ éte a ngenan te bo si nyô, nge mefup, nge atata'a ya mbulu'u ya si nyô.
27 Eyoñ a nga telé yôp, me mbe wôé : éyoñ a nga telé njiñelete édo'o yôp,
28 Eyoñ a nga yemete yôp yôp été, éyoñ mebôndôñe ya édok me nga bo ngu,
29 Eyoñ a nga tyi'i mañe minné, nalé mendim m'aye bo te tyam atiñe dé, éyoñ a nga ve'e
mimbô'ane ya si nyô ;
30 Eyoñ éte me nga to me nga to nye fefe, aval ane mie mbo ésaé ; ane a nga yene me mvaé melu mese, me nga fôn asu dé nnôm éto,
31 A va'amu si jé vôm bot be ne tabe, a me nga yene bone be bôt mvaé.

32 Ajô te, A bone bam, vô'ôla'ane ma ; amu ba b'aba'ale mezene mam be ne ébotan.
33 Wô'ô nleban, a bo fek, te ben wô.
34 Ebotan a môt a wô'ô ma, a mombô mimbé meka'a miam melu mese, a yange mekône ya
mimbé miam.
35 Amu môt ase a yene ma, a yen ényiñ, a ye nyoñ mvam be Jehova.
3 Ve nyô a bo me abé, nnye a bo nsisime wé ôbien abé : ba bese b'avini ma b'anye'e awu.

9 1 Nyeman ô maneya lôñ nda jé; ô baya mekône mé zañbwa :
2 O maneya wôé betite bé; ô bundaneya vin wé ; ô maneya fe kôm tawôlô wé :
3 O lômeya bo be binga bé; w'aloen mevôme ya nlam m'adañe mimbetane yôp :
4 Môt ase a dimi mam, a yale'nne : w'ajô fe nyô a ne fe'e momo na,
5 Za'a mi di fembé jam, a nyu vin me nga bundan.
6 A mia bedimi mam, jôka'an, a nyiñ; a wulu zene ya fek.

7 Nyô a lep nkpwe'ele, nnye a dutu mekpwe'ela'a mfa'a wé; a nyô a komekan mbia môt a dutu émien bijô.
8 Te bam nkpwe'ele, a za siñe wo : bame'e môt a yeme mam, nnye ate a ye nye'e wo.
9 Va'a mfefe'e môt nleban, wôna a ye kô'ôlan ñyeman : ye'ele'e zôsôa môt, wôna a ye kô'ôlane fek.
10 Woñe ya Jehova ô ne atata'a ya ñyemane mam ; a ñyemane ya Nyô a ne Etyi ô ne fek.
11 Amu melu môé m'aye bo abui amu ma, a mimbu ya ényiñe jôé mi aye kô'ôlan.
12 Nge ô ne fek, ô ne fe'e mfa'a wôé womien ; a nge w'akpwe'ele, womien étam w'aye be'e
ajô te.

13 Akute minga e ne zô'é nkobô ; a ne akut, te yeme jam.
14 Nde a to si mbé ya nda jé, a to fe éto mevôme ya nlam me ne mimbetane yôp,

15 Amu a ye loene ba b’alôtan, ba b’ake ôsu mezene map : a jô na,
16 Nyô ase a dimi mam, a yale’ nne; a jô fe nyô a ne fe’e momo na,
17 Mendim me ne ñwuban me ne éyôyok, a fembé b’adi asoé é ne mvaé.
18 Ve a nji yeme na, miñwuan mi ne wôé; nge yeme na, beyeñe bé be ne bido’o ya Sheol été.

10 Minkana mi Salomon.
1 Mfefe’e mon w’ave ésa wé mevak ; ve akute mon d’ave nyia wé adit nlem.
2 Abui akume ya abé e ne te volô jôm ; ve zôsô anyii mfa’a ya awu.
3 Jehova a ye bo te kañese na, nsisime zôsôa môt w’aye wu zaé ; ve a sô’ôlô nkômbane ya bôt be ne abé.
4 Nyô a bo ésaé a éndendeme wo a bo azoé ; ve wo ya mbane môt w’ave akum.
5 Nyô a kôane bidi a ésep ane mfefe’e mon; ve nyô a bômbô ôyo melu ya nkôane bidi a ne mon a ve ôson.
6 Bibotan bi ne nlô ya zôsôa môt yôp ; ve évô j’adip anyu ya bôt be ne abé.
7 Nsimesan b’asimesane zôsôa môt ô ne ébotan; ve jôé ya mbia môt d’aye boé.
8 Bôt be ne fe’e minlem b’aye nyoñe metiñ; ve ôkukut vi afobelan vi aye ku.
9 Nyô a wulu zôsô a wulu nya ñwulane; ve b’aye yeme nyô a kotobô mezene mé.
10 Nyô a wô’ô nyete dis a ve ôlun; ve ôkukut vi afobelan vi aye ku.
11 Anyu môte ya zôsô e ne abôndôñe ya éyiñ; ve évô j’adip anyu ya bôt be ne abé.
12 Ziñ j’asoñe mintañete; ve nye’an w’ avise minkobane mise.
13 Nyemane mam w’ayené biyaé bi môt a bili mfasan ; ve ôlé ô ne jôme ya mvus be nyô a ne fe’e momo.
14 Beyeme mam b’anaan ñyeman ; ve anyu mekut e ne jôm j’ajañ éto éte.
15 Akume ya nkukum e ne nlam wé ô ne ngu : azoé ya minzôzoé e ne jôm j’ajiane mie.
16 Esaé ya zôsôa môt j’ake mfa’a ya ényiñ ; nkô’ôlane ya mbia môt, w’ake mfa’a ya bo abé.
17 Nyô a wô’ô melep a ntele zene ya ényiñ ; ve nyô a li’i melep, nnye a kop.
18 Nyô a solé ziñ ane biyaé bi ne minsos; a nyô a kuli bibôta a ne akut.
19 Nkoban ô nji jemban vôm mejô me ne abui ; ve nyô a kame biyaé bié a bo fek.
20 Oyeme ya zôsôa môt ô ne aval ane argent a ne ntoban : nleme ya mbia môt ô ne te ke mfañe tañe.
21 Biyaé bi zôsôa môt bi ave bôt abui bidi ; ve mekut m’awu amu fe’e momo.
22 Ebotane Jehova, nje j’ave akum ; nalé fe a ne te kô’ ôlan ôlun été.
23 Mboan abé ô ne ôkukut aval ane bivôé ; aval ete ñyeman ô né mfa’a ya be môt a ne fek.
24 Woñe ya mbia môt, ñwô w’aye zu be nye ; a nkômbane ya zôsôa môt w’aye veban.
25 Eyoñ ôlende a lôt, mbia môt a se fe ; ve zôsôa môt a ne mbôka’a ya nnôm éto.
26 Aval ane mesôñ m’awô’ô sañ, a mis m’awô’ ôtita, aval ete nleles ô né mfa’a ya be ba b’alôme wô.
27 Woñe ya Jehova w’ayape môte melu ; ve mimbu ya bôt be ne abé mi aye bo bitun.
28 Ndi nleme ya bôt be ne zôsô j’aye bo mevak; ve jam bôt be ne abé b’atabe de ndi d’aye jañ.

29 Zene ya Jehova é ne ôlem mfa’a ya bôte ya zôsô ; ve é ne jôm j’ajiane bôt b’abo abé.
30 Bôte ya zôsô b’aye bo te vas nnôm éto ; ve bôt bene abé b’aye bo te tabe si nyô.
31 Anyu ya zôsôa môt d’akuli ñyemane mam ; ve ôyem ô ne ékotekot vi aye tyi’iban.
32 Biyaé bi bôte ya zôsô bi ayeme jam e ne di ya kañse ; ve anyu ya bôt be ne abé d’akobô ékotekot.

11 1 Ekotekot nlôt é ne mbia jôm be Jehova ; ve nya jômô b’ave’e nye biôm, a yene nye mvaé.
2 Eyoñ mebun m’azu, éyoñ éte ôson vi azu ; ve ñyemane mam ô ne be ba be ne nje’ebane minlem.
3 Mvô’é ya bôte ya zôsô j’aye liti be zen ; ve ékotekote ya bejoñolô j’aye jiane be.
4 Akum e ne te volô môse ya ayaa ; ve zôsô a nyii môt awu.
5 Zôsô ya môt a ne nya mvo’é a ye liti nye zen ; ve mbia môt a ye ku amu abé dé.
6 Zôsô ya mbamba be bôt a ye nyii be ; ve bejoñolô b’aye bili a mam abé map.
7 Eyoñ mbia môt a wu, jôm a tabe je ndi j’aye jañ ; a ndi nleme ya abé j’ajañ.
8 Zôsô môt a nyiñ a kôlô nju’ été; a mbia môt a nyoñ éto jé.
9 Môt a ne te Zambe a jiane môt ba nye be to a anyu dé ; ve zôsôa môt a ye nyiñ amu ñyeman.
10 Eyoñ mame ya bôt be ne zôsô m’ake mvo’é, nlam w’avak; éyoñ bôt be ne abé b’ajañ, bôt b’abete metyiñ.
11 Nlam w’abetebane yôp amu ébotane ya bôt be ne zôsô; ve w’abuabane si amu anyu ya bôt be ne abé.
12 Nyô a biasé môt ba nye be to a ne fe’e momo; ve môte ya fek a tabe évô.
13 Nyô a ke a wulu a bo mfuk, a kuli mam me ne minsolan; ve nyô a ne mbamba nlem a solé jam.
14 Vôm nya mbôndane fe’e a ne momo, bôt b’aku ; ve mvo’é j’aso be abui bebôndé mefek.
15 Nyô a nto éban ajô mone biku a ye wô’ô jam ete ésôbôk; ve nyô a vini metiñe ya biban a ne mvo’é.
16 Minga a ne mvam a nyoñe duma; a bôt be ne évô b’ayen akum.
17 Môt a ko éngôngo a bo nsisime wé émien mvaé; ve nyô a ne njet a ndeñele minsône mié émien.
18 Mbia môt a nyoñe ma’ane ya medu’an ésaé jé ; ve nyô a miase zôsô a bili ma’an me ne te aselan.
19 Nyô a yeme ne zeñ mfa’a ya zôsô a ye kui ényiñ ; a nyô a tôñ abé a tôñe de ntôñane ya wôé émien.
20 Ba be ne bikotekote minlem be ne mbia be biôm be Jehova; ve ba zene jap é ne nya zôsôô, mbe a yen mvaé.
21 Ja’ane wo ba wo b’ alatan, mbia môt *a* ye ke bo te nyoñe melep; ve mvoñe ya zôsôa môt j’aye nyiñ.
22 Aval ane élondo or nsoman mbom ngôé été é né, aval ete abeñe minga e ne te nya fe’e e né.
23 Nkômbane ya zôsôa môt ô ne ve mvaé ; ve ndi nleme ya mbia môt é ne na, ayaa.

24 Zen éziñ môt a mias, ve viane kô'ôlane mame mefe ; zen éziñ môt a kame fe a dañ abim d'ayian,
ve j' ake ve mfa'a ya ôsame.
25 Nlem ô ne ésôs w'aye vem ; a nyô a miame mendim, nnye fe b'aye miame mendim.
26 Nyô a kam nlisi, bôt b' aye kobô nye abé; ve ébotan j'aye kui nlô ya nyô a kuane wô.
27 Nyô a bo mbane ya jeñ mvaé, nnye a jeñ mvam ; ve nyô a ke a jeñ abé, d'aye zu be nye.
28 Nyô a buni akume dé a ye ku; ve zôsôa môt a ye bo ngu aval ane évindi ôkaé.
29 Nyô a ndeñele nda bôte jé émien a ye nyoñ ngape ya évuñulu ; a ôkukut vi aye bo nyô a ne fe'e nlem ésaé.
30 Ebuma ya zôsôa môt é ne élé ya ényiñ ; a nyô a ne fek a dutu minlem mi bôt.
31 Tame yen, zôsôa môt a ye nyoñe ma'ane si nyô; ngumane ke mbia môt a mbo mam abé !

12 1 Môt ase a nye'e melep, a nye'e fe ñyeman; ve nyô a vini melep a ne aval ane tit.
2 Mbamba môt a ye nyoñ mvam be Jehova; ve a ye ve môte ya mbia mefek, mekua.
3 Môt *a* ye ke yem éto amu ézezam; ve ndi ya nyô a ne zôsô w'aye bo te fô'ôsan.
4 Mbamba minga a ne couronne ya nnôme wé ; ve nyô a ve ôson a ne aval ane ébo bivese bié été.
5 Minsimesane mi bôte ya zôsô mi ne zôsô ; ve mefe'e me bôt be ne abé me ne medu'an.
6 Bôt be ne abé b'akobô mejô mfa'a ya yabe metyi ; ve anyu ya bôt be ne zôsô d'aye nyii be.
7 Bôt be ne abé b'akpwébane si, ve bo momo ; ve nda bôt be ne zôsô j'aye tabe.
8 B'aye se'e môt aval ane ñyemane mame wé ô né ; ve b' aye biasé nyô a ne nlem ékotekot.
9 Nyô a ne duma tyôtyoé, ve bi mbo ésaé, a ne mvaé a dañe nyô a wumulu émien, a jeñe fe bidi.
10 Zôsôa môt a mvaman ényiñe ya éyeme jé ; ve mboan mvame ya bôt be ne abé ô ne njet.
11 Nyô a saé bidi éfuse si jé a ye bi bidi abui ; ve nyô a tôñe bôt be ne zesé a ne fe'e momo.
12 Bôt be ne abé b'akômbô avote ya mbia be bôt; ve ndi ya bôt be ne zôsô w'awum bibuma.
13 Mbia môt a tôban ôlam nkobane ya biyaé été ; ve nyô a ne zôsô a ye kôlô njuk.
14 Môt a ye yen mvaé, te fe jeñe jôm, amu ébuma ya anyu dé ; a b'aye bulane môt mimboane ya mo mé.
15 Zene ya ôkukut é ne zôsô mise mé émien ; ve nyô a ne fek a wô'ô mbôndane fek.
16 B'aye jia'a yem éyoñ ôkukut vi ayaa ; ve môt a ne ntye a solé ôson.
17 Nyô a kuli benya mejôô, nnye a liti zôsô; ve ngaa a ne ékotekot a kobô medu'an.
18 Zen éziñ môt a ne kobô njem aval ane minlumane mi nkpwaté mekôn ; ve ôyeme ya ñyeme mam ô ne aval

ane mvo’é ya nyô.
19 Biyaé bi ne benya mejôô bi aye tabe nnôm éto ; ve ôyeme ya minsos vi aye tabe ve ôyôm étun.
20 Medu’an me ne minleme ya ba b’abôndé fe’e ya mbia be mam ; ve ava’a d’ akui be bebôndé fe’e ya mvo’é.
21 Mbia jam a ye bo te kui be bôte ya zôsô; ve bôt be ne abé v’aye jaé a mbia be mam ne lut !
22 Biyaé bi ne minsos bi ne mbia jôm be Jehova ; ve ba b’abo nya mboane, mbe a yen mvaé.
23 Môt ya ntye a solé ñyeman ; ve minleme ya mekut mi akuli mam me ne akut.
24 Wo ya bôt be ne mban ésaé w’aye jôô bôt; ve minleles mi aye veban ésaé belo.
25 Adit e ne nleme môt été d’ ave wô bebale ; ve mbamba éfia a ve wô avak.
26 Zôsôa môt a ne nliti zene ya be môt ba nye be to ; ve zene ya bôt be ne abé j’ ave be ékop.
27 Nleles ô ne te bupe tit a nga wôé nsôm ; ve ba b’abo mban, mbe b’ aye nyoñe bidima bi biôme ya bôt.
28 Enyiñ é ne zene ya zôsô ; a awu e nji bo zen éte été.

13 1 Mfefe’e mon w’ avô’ôlô nlebane ya ésa ; ve nkobô ébiasé a ne te wô’ô melep.
2 Môt a ye di mvaé amu bibuma ya anyu dé ; ve nleme ya môt a ne njoñ w’aye di évô.
3 Nyô a kale anyu dé a ba’ale ényiñe jé ; ve nyô a kui biyaé bié ne ndamaa, nnye a ye jañ.
4 Nlem nleles w’ayi, te bi jôm ; ve nleme nyô a ne mban w’ aye vem.
5 Zôsôa môt a vini minsos ; ve mbia môt a ne angôndô, a kui fe éto ya ôson.
6 Zôsô a kale nyô a wulu zene zôsô; ve abé d’adum mbia môte si.
7 Zen éziñ môt a bo akum, ve te bi jôm : zen éziñ môt a bo azoé, ve bi akum abui.
8 Jôm j’ akôté ényiñe môt é ne akume dé ; ve nzôzoé ô ne te wô’ô bisisia.
9 Efufupe ya zôsôa môt j’avak ; ve lampe ya mbia môt a ye dimban.
10 Mebun m’até ve ntañete ; ve ñyeman ô ne be ba b’ avô’ôlô mbamba melep.
11 Akum d’aso bemomo mezen d’aye nyolan ; ve nyô a kôan a mboan ésaé, nnye a ye vuan.
12 Ndi nlem b’abuk j’ave nlem ôkon ; ve éyoñ nkômban ô soya, ô ne élé ya ényiñ.
13 Nyô ase a biasé njôan a dutu njañan be émien ; ve nyô a ko atiñe woñ, nnye a ye nyoñe ma’an.
14 Metiñe beyeme mam me ne abôndôñe ya ényiñ, nde te môt a ne kôlô melame ya awu.
15 Mbamba fek a ve mvam ; ve zene ya ntyam metiñ é ne ayaé.
16 Môt ase a ne ntye a bo ésaé a ñyeman ; ve ôkuKut vi anguan akute dé mise me bôt.
17 Mbia nlôman a ku abé été ; ve beta nlôman a ne zôsô nnye a ve nyôl mvo’é.
18 Azoé a ôson bi aye kui be nyô a bene melep; ve nyô a semé melep nnye a ye nyoñe duma.
19 Nlem w’anye’e éyoñ nkômban ô tôéya; ve mekut m’avini me kôlô’ abé.
20 Wulu’u nsamba beyeme mam, nde w’aye bo fek; ve ñyeñe mekut a ye wô’ô jam ete ésôbôk.

21 Abé d’ake d’atitane bebo mam abé; ve bezôsô b’aye nyoñe ma’ane ya mvaé.
22 Mbamba môt a li’i ngape biôm mfa’a ya bendaé bé; a akume ya mbia môt d’ anaaban mfa’a ya bezôsô.
23 Abui bidi e ne til nzôzoé ; ve zen éziñ biôm bi andaman amu ékotekot ntyi’ane mejô.
24 Nyô a kam ôlé a vini mone wé; ve nyô a nye’e nye a bôme nye biyoñe biyoñ.
25 Zôsôa môt di akekui nlem ô jaéya; ve abum mbia môt d’aye yi bidi.

14 1 Mfefe’e minga ôse w’ alôñ nda jé; ve akute minga d’adutu je si a mo mé émien.
2 Nyô a wulu a zôsô wé, nnye a ko Jehova woñ; ve nyô a ne ékotekote mezene mé a biasé nye.
3 Ntum ô ne anyu ôkukut été mfa’a ya lepe mebune mé ; ve biyaé ya beyeme mam bi aye ba’ale be.
4 Vôm beyôm binyaka be ne momo, éwolo be wô’o di bidi é ne mfuban; ve mam m’akô’ôlan abui amu ngul nnôm ényaka.
5 Zôsôa ngaa a ye bo te laa minsos ; ve ngaa a ne ékotekot a kobô minsos.
6 Mbiasé a jeñ ñyemane mam, te yene wô ; ve ñyeman ô ne tyi’ibi be nyô a ne fek.
7 Kele’ tebe asu akute môt, a w’ aye bo te yene biyaé bi ñyeman be nye.
8 Nyemane ya ntyele môt, ô ne na, a yeme zene jé; ve akute ya mekut e ne na, medu’an.
9 Mvean amu nkoban w’ akpwe’ele mekut; ve mbamba nlem a ne bôte ya zôsô été.
10 Nlem w’ayem ôlune vié ôbien; a mone biku a ne te futi mo ava’a ya été, été.
11 Nda ya bôt be ne abé j’ aye wuabane si ; ve nda éndelé ya ba be ne zôsô j’aye ke ôsu.
12 Zen éziñ é ne, môt a lô je mvaé ; ve asu’ulane ya été e ne mezene ya awu.
13 Ja’an b’ awoé, nlem w’awô’ôlun ; a asu’ulane ya mevak e ne na, nlem adit.
14 Nyô a bulan mvus nlem été a ye jaé a mezene mé émien ; a mbamba môt a ye yene mam m’ayian be émien.
15 Ndimi mam a buni éfia ése ; ve môt a ne ntye a tu’a fombô nkean a ke.
16 Nyeme mam a ko woñ, a kôlô abé; ve ôkukut vi atebe ane ésas, a to émiene mebun.
17 Nyô a ne avôle ya yaa a ye bo mam me ne akut; a b’avini môte ya mbia mefek.
18 Bedimi mam b’anyoñ akut mboan ane ngap; ve b’ ajalé bôte ya ntye ñyeman aval ane couronne.
19 Mbia be bôt b’ akumbu asu bôt be ne mvaé; nalé fe bôt be ne abé, mfa’a mimbé ya bezôsô.
20 Ja’ane môt émien a to nzôzoé bebé, a vini wô; ve nkukum ô bili bemvôé abui.
21 Nyô a biasé môt ba nye be to a bo abé; ve nyô a ko nzôsoé éngôngo, a ne ébotan.
22 Ye ba b’abôndé fe’e ya mbia be mam be nji kop ? Ve mvam a benya mejôô bi aye bo be ba b’abôndé fe’e ya bo mvaé.
23 Esaé ése é bili nsenge; ve nkobô ya biyaé w’andeñe zene ya azoé.
24 Couronne ya beyeme mam a ne akume dap; ve akute ya mekut e ne ve akut akut.
25 Nya ngaa a nyii minsisim ; ve nyô a kobô minsos a té medu’an.

26 Ngul mbunan é beme nkoane Jehova woñ ; a bone bé b’aye bi vôme ya sobô.
27 Woñe ya Yehova ô ne abôndôñe ya ényiñ, nde te môt a ne kôlô melame ya awu.
28 Duma njô bôt d’ aso éyoñ bôt be ne abui ; ve éyoñ bôt b’ajemban, mona njô bôt a jañ.
29 Nyô a ne ôtete’e ya yaa a bili beta fek ; ve nyô a ne nsat nlem a bete mboan akute yôp.
30 Nleme ne mieñ̃ ô ne ényiñe ya minsôn ; ve mesengan me ne mbolô bives.
31 Nyô a fite minzôzoé a biasé Nté wé ; ve nyô a liti bôt be ne ôsame mvam, nnye a wumulu nye.
32 Mbia môt a tindibane si mbia mboane wé été ; ve zôsôa môt a bili vôme ya sobô éyoñ a wu.
33 Nyemane mam w’ atabe nlem été be nyô a bili fek; ve jôm é ne mekut mebum été, bôt b’aye yeme je.
34 Zôsô a bete ayoñe bôte yôp ; ve abé d’ave ayoñ ese ôson.
35 Njô bôt a liti mvam mfa’a ya mbo ésaé a bo fek ; ve ayaa dé d’aye kui be nyô a ve bôt ôson.

15 1 Evôvoé éyalan j’avôôn ñyaan ; ve mbia éfia a soñ ayaa.
2 Oyeme ya beyeme mam vi akuli ñyemane zôsô ; ve anyu ya mekut d’ asôé akut ésôsôé.
3 Mise me Jehova me ne vôm ase, m’anonô ba be ne abé a ba be ne mvaé.
4 Evôvoé ôyem é ne élé ya ényiñ ; ve ékotekote ya été j’ abu’u nsisim.
5 Okukut vi abiasé melepe ya ésa wé ; ve nyô a semé melep a nyoñ ntye.
6 Abui akum e ne nda môte ya zôsô ; ve nju’ ô ne mfa’a ya tañ mbia môt a yen.
7 Biyaé bi ñyeme mam bi amias ñyeman ; ve nleme ya akut ô ne te bo nalé.
8 Ntyi’ane biôme ya bôt be ne abé ô ne mbia jôm be Jehova ; ve meye’elane ya bôt be ne zôsô, mme a yen mvaé.
9 Zene ya bôt be ne abé é ne mbia jôm be Jehova ; ve a nye’e nyô a toñe zôsô.
10 Mbia melep m’ aye zu be nyô a jo’é zen ; a nyô a vini melep a ye wu.
11 Sheol a Abaddon bi bô mise me Jehova; ngumane ke minlem mi bone be bôt !
12 Mbiasé a ne te nye’e na, be bame nye; a ye bo te ke beyeme mam be né.
13 Nlem ô ne mevak w’ ave asu ne njema ! ve nsisim w’ abu’i amu ôlune ya nlem.
14 Nleme ya nyô a bili fek w’ ajeñ ñyeman; ve anyu ya mekut d’ adi ve mam me akut.
15 Melu ya môt a yen juk, mese me ne ve abé; ve nyô a ne nlem ne njema, a bili benya bidii melu mese.
16 Tyôtyoé, a fulane woñe ya Jehova, é ne mvaé, a dañ abui akum, a fulane fe njuk.
17 Ndiane bilok, vôm nye’an ô né, ô ne mvaé, a dañ nnôm ényaka be nga dip nda a ve bidi, a fulane fe ziñ.
18 Môta meyaa a soñ ntañete; ve nyô a ne ôtete’e ya yaa a je’e meluman.
19 Zene ya nleles é ne ane nka’ale biyo; ve zene ya zôsôa môt, b’ abo je mfaka.
20 Mfefe’e mon w’ave ésa wé mevak; ve akute môt d’abiasé nyia wé.
21 Nyô a ne ñyemane mam momo, a yen mboan akut ane mevak; ve môte ya fek a sôan nkeane wé zôsô.
22 Vôm mbôndane fe’ ô ne momo, mam nlem w’akômbô bo me ne te tôban ; ve m’ atelében ngu be abui bebôndé mefek.

23 Môt a wô’ avak amu éyalane ya anyu dé; a éfia j’akoban éyoñ j’ayian, ngo’o nka’a mvaé !
24 Mfa’a ya ñyeme mam, zene ya ényiñ j’ake j’abet, nde te a ye kôlô Sheol a ne mfa’a ya si.
25 Jehova a ye nyu’u nda ya ba be ne mbune si; ve aye telé nné ya nkus ngu.
26 Mbia mefek me ne mbia jôm be Jehova ; ve abeñe mejô e ne mfuban.
27 Nyô a ne ôzañ akum a ndeñele nda jé émien ; ve nyô a vini metañ b’akuse môt a ye nyiñ.
28 Nleme ya zôsôa môt w’ afas ane w’aye yalan ; ve anyu ya mbia môt d’asôé mbia be mam ésôsôé.
29 Jehova a ne bôt be ne abé ôyap ; ve a wô’ô meye’elane me bôt be ne zôsô.
30 Efufupe ya mis j’ave nlem mevak ; a mbamba mefoé m’aveme bives.
31 Alo d’ avô’ôlô melepe ya ényiñ d’aye tabe beyeme mam été.
32 Nyô a ben nleban a biasé nsisime wé émien ; ve nyô a vô’ôlô melep a nyoñe fek.
33 Woñe ya Jehova ô ne nlebane ya ñyeman ; a nje’eban nlem w’ake duma ôsu.

16 1 Minbôndane mefe’e ya nlem mi ne jôme môt ; ve éyalane ya ôyem j’ aso be Jehova.
2 Mezene mese môt a wulu me ne mimfuban mise mé émien; ve Jehova a ve’e minsisime kop.
3 Ke’e Jehova bisaé viôé, wôna mam w’ akômbô bo m’aye teléban.
4 Jehova a boya jôm ése é ke asu’ulane dé ; ya, ja’ane bôt be ne abé mfa’a ya mbia môs.
5 Môt ase a to mebun nlem a ne mbia jôm be Jehova : ja’ane wo ba wo b’ alatan, *a* ye ke bo te nyoñe melep.
6 Abé d’ atuneban a mvam a benya mejôô; a bôt b’ akôlô abé amu woñe Jehova.
7 Eyoñ Jehova a yene mezene me môt mvaé, a kôm, to’ane besiñe bé, be tabe nye mvo’é.
8 Tyôtyoé, a fulane zôsô, é ne mvaé, a dañ abui akum môt a yen, a fulane fe ékotekot ntyi’ane mejô.
9 Nleme môt w’abôndé zene jé fek; ve Jehova a sôane meda mebo mmé.
10 Ntyi’an ajô ane Zambe ô ne biyaé bi njô bôt été; anyu dé d’aye bo te kop éyoñ a tyi’i mejô.
11 Nlôt a kop bi ne zôsô bi ne biôm bi Jehova ; metyi ya kop mese me ne mfe’ été, nnye a nga bo me.
12 Eyoñ bejô bôt b’ abo abé, e ne be mbia jôm; amu éto njôô j’ ateléban ngu amu zôsô.
13 Bejô bôt b’anye’e biyaé bi ne zôsô ; a b’anye’e nyô a kobô zôsô.
14 Ayaa ya njô bôt e ne aval ane minlôman mi awu ; ve mfefe’e môt w’aye volô de.
15 Enyiñ j’aso amu mvo’é ya asu njô bôt ; a mvame jé é ne aval ane nkute ya mveñ j’asu’ulan.
16 Aka’a mvaé nyoñan ñyemane mam ô né, a dañe nyoñan or ! ya, nyoñane fek ô ne jôme ya top, a li’i nyoñan argent.
17 Mfaka bôt be ne zôsô b’ awulu ô ne nkôlane ya abé : nyô a kale zene jé a ba’ale nsisime wé.
18 Mebun m’ awulu njañan ôsu, a nleme ya ébiasé w’awulu nkuan mbe’ ôsu.

19 A ne mvaé ya bo nje’eban nlem nsamba minzôzoé, sa na ô kap akume ya nsa be bôt be ne mebun.
20 Nyô a ve nlem mfa’a ya njôan a ye yen mvaé; a môt ase a tabe Jehova mebun, a mbili mvom.
21 Môt a ne fe’e nlem, b’aye loene nye na, ntye; a mbamba nkobô ya biyaé a kô’ôlan ñyeman.
22 Fe’ é ne anjeñe ya ényiñ be nyô a bili je ; ve melepe ya mekut me ne akute dap.
23 Nlem mfefe’e môt w’aye’ele anyu dé, a kô’ôlane biyaé bié ñyeman.
24 Mbamba mejô me ne aval ane ésia wôé, m’ ave nsisim mvaé, a ve fe bives mvo’é.
25 Zen éziñ é ne, môt a lô je zôsô, ve asu’ulane ya été e ne mezene ya awu.
26 Nwô’ane zaé ya mbo ésaé w’ abo ésaé ajô dé ; amu anyu dé d’atindi nye mfa’ ôte.
27 Momo môt a bôndé fe’e ya bo nkpwala ; a jôm é ne nye biyaé aval ane ôyan nduan.
28 Ekotekote môt j’ ake j’ amias ntañete ; a nkobô ôfôfoé a kandé benya bemvôé.
29 Môte ya évô a wone môt ba nye be to, a ke nye zen é ne te bo mvaé.
30 Nyô a dipe mis, a bo jam ete amu a bôndé biktekote bi mam fek : nyô a late biyaé ne kpwem, nnye a dutu abé e zu.
31 Nlô ô ne nyup ô ne couronne ya duma; nwô w’aye yené zene ya zôsô.
32 Nyô a ne ôtete’e ya yaa, a dañe môt a ne éwôlô ; a nyô a jôô nleme wé émien, a dañe nyô a nyoñe beta nlam.
33 Asimba d’ awuaban mebo été; ve ngum mbiane ya été w’ aso be Jehova.

17 1 Nkôt ôfufus adi, vôm évôvoé é né, ô ne mvaé, a dañ nda é ne njaéan a abui ndian ne lut, a fulane fe ntañete.
2 Mbo ésaé a bo fek a ye bo njôô ya be mon a ve ôson, nnye fe a ye bi ngap akum bobenyañ été.
3 Mvé b’asuu akôna j’afubu argent, a mbe’e nduan w’ afubu or; ve Jehova, nnye a ve’ele minlem.
4 Mbo mam abé a ve nlem mfa’a ya biyaé bi ne abé; a môta minsos a kee alo mfa’a ya ôyem ô ne kpwala.
5 Môt ase a kobô minzôzoé ékpwe’ele a biasé Nté wé; a nyô a vak éyoñ bidim bi akui be bôt *a* ye bo te yene melep.
6 Bendaé be ne couronne ya minnôm befam; a beésa be ne duma ya bone bap.
7 Mbama nkôbo a ne te yian ôkukut ; a dañedañe na, biyaé minsos bi ne te yiane mon njô bô.
8 Tañ b’ akuse môt é ne aval ane ako’ e ne édima mise me môt a bili je ; vôm ase j’ akôñelan, j’ake ôsu.
9 Nyô a buti nkoban a jeñe nye’an ; ve nyô a tote jam nnôm éto a kandé benya bemvoé.
10 Alepe da d’ anyin nleme môt a ne fek, a dañ anyi ntete minkasa w’anyin nlem ôkukut.
11 Mbia môt jeñ ve ane a ye ben njôan ; ajô te njenjet nlôman w’ aye lômbane be nye.
12 Ours be nga wôlé bon a tame tôbane môt, sa na, ôkukut a akute dé ese.
13 Môt ase a bulan mvaé abé, abé d’aye bo te kôlô nda jé.

14 Atata’a ya ntañete e ne aval ane éyoñ môt a kui mendim : ajô te, jôké’é meluman, éyoñ éte mi ngenan te tyaman.
15 Nyô a kale mbia môt, a nyô a kpwé zôsôa môt, be bebaane be ne mbia jôm be Jehova.
16 Amu jé wo ya ôkukut ô bili tañe ya kus ñyemane mam, vôm ô nji bi fek ?
17 Mvôé j’ anye’e biyoñe bise; a monyañ a bialé amu njuk.
18 Môt a ne fe’e momo a latane mo, a tebe aval ane éban mise me môt ba nye be to.
19 Nyô a nye’e ntañete, a nye’e fe nkoban : nyô a bete mbé aka’a wé yop a jeñ njañan.
20 Nyô a ne nleme ya melo a ne te yen mvaé; a nyô a ne ékotekot ôyem a fubu nkpwala été.
21 Nyô a biaé akut a ve émien ôlun, a ésa ôkukut a ne te bi mevak.
22 Nleme ne njema ô ne mbamba biañ ; ve nlem ô ne adit w’ akôtô bives.
23 Mbia môt a nyoñe tañ b’akuse nye, j’aso é wu’u tôé, amu a ye kotôbô mezene ya nya ntyi’ane mejôô.
24 Nyemane mam ô tele ôsu ya asu nyô a bili fek ; ve mise me ôkukut me ne mfa’a meku’u ya si nyô.
25 Akute mon d’ ave ésa wé ôlun, a ve nyô a nga biaé nye adit nlem.
26 Nalé fe a nji bo mvaé ya lepe bôt be ne zôsô, nge bôm mbamba be bôt amu zôsô wop.
27 Nyô a kame mejô mé a bili ñyeman ; a nyô a ne évôvoé nlem a ne môte ya fek.
28 Ja’an ôkukut, b’ alañe vie ane ñyeme mam éyoñ ô ne te kobô ; éyoñ a dipe biyaé bié, be lô vie ane môt a ne ntye.

18 1 Nyô a kandane bôt a jeñ nkômbane wé émien, a bam ayo’o mfa’a ya nya fe’e ase.
2 Okukut ô ne te yene fe’e mvaé, ve amu nleme wé w’ aye kuli mame ya été.
3 Eyoñe mbia môt a zu, ébiasé j’ azu fe, a nkobô ya melep m’ azu nsamba ôson.
4 Mejô ya anyu môt me ne ane bido’o mendim ; abôndôñe ya ñyemane mam e ne ane ôtôñ vi alôt.
5 Nseman b’ asemé mbia môt ô nji bo mvaé, nge mvitan b’avite zôsôa môt mfa’a ya ntyi’ane mejô.
6 Biyaé bi ôkukut bi afubu ntañete été, a anyu dé d’ aloene minkasa.
7 Anyu ôkukut e ne jôm j’ ajiane nye, a biyaé bié bi ne ôlame ya nsisime wé.
8 Mejô ya nla’ ôfôfoé me ne aval ane mbamba afufuse bidi ; mme m’asis akui susu’a abume si.
9 Nyô fe a ne éndendem mfa’a ya ésaé jé, a ne monyañe nyô a jiane bôt.
10 Jôé Jehova e ne ôlem ô ne ngu ; Zôsôa môt a ke mbil été, a tabe mvo’é.
11 Akum nkukum e ne nlame wé ô ne ngu, avale fe ane aka’ e ne mbetane yôp ôsimesane vié été.
12 Nleme môt ô ne mebun, éyoñ njañan ô ngenan te so ; a nje’eban nlem w’ awulu duma ôsu.
13 Nyô a ve éyalan te yen a za wô’ôk, jam ete e ne nye akut a ôson.
14 Nsisime môt w’ aye jibi nju’u wé ; ve za a ne ngule ya jibi nsisim ô bu’iya ?
15 Nleme ya môt a ne ntye w’ anyoñ ñyeman; a alo ya mfefek d’ ajeñ ñyeman.
16 Mveane môt a ve w’ave nye éto ya tabe, w’atelé fe nye asu beta be bôt.

17 Nyô a taté kobô ajô dé a yené ane a kabe, ve môt ba nye be to a zu a kulane nye.
18 Asimba d'amene mesengan, a kandé zañe biwôlô bi bôt.
19 Ndutane monyañ éyoñ a wô'ôya abé, a nyoñane beta nlam a ne ngu, nyoñan nlam ô ne tyi'ibi; a avale mensengan ete e ne aval ane mimfeta'a ya beta ôlem.
20 Abume môt d'aye jaé a bibuma ya anyu dé; a ye yen abim d' ayiane nye a nkô'ôlane ya biyaé bié.
21 Oyem ô bili ngule ya awu a ényiñ; a ba b' anye'e vie b'aye di bibuma ya été.
22 Môt ase a yene minga ya luk a yen mbamba jôm, a yene fe mvam be Jehova.
23 Nzôzoé w'akobô a meye'elan; ve nkukum w'ayalan ayok.
24 Nyô a ñbwaane bemvôé abui, a bo jame ya jian émien; ve mvôé éziñ é ne, nje é ba'a bebé a dañe monyañ.

19 1 Nzôzoé w'awulu a zôsô wé, ône mvaé a dañe nyô a ne ékotekot mfa'a ya biyaé, a te fe akut.
2 Nalé fe a nji bo mvaé na, nlem w'atabe te ñyeman; a nyô mebo mé m'awulu avô, nnye a bo abé.
3 Akute ya môt nde d'azametane zene jé; a nleme wé w'awô' abé be Jehova.
4 Akum d'akô'ôlane bemvôé abui; ve nzôzoé w'akandan mvôé jé.
5 Ngaa a ne ékotekot *a* ye ke bo te yene melep; a nyô a kuli minsos *a* ye ke nyiñ.
6 Bôt abui b'aye jeñ mvame ya be môt a ne ésôs; a môt ase a ne mvôé ya be nyô a ve biôm.
7 Bobeyañe bese ya nzôzoé b'avini nye : ngumane ke bemvôé b'ake nye ôyap! A tôñe be a kobô'ô, ve be keya.
8 Nyô a nyoñ ñyemane mam, nnye a nye'e nsisime wé émien : nyô a ba'ale fek a ye yen mvaé.
9 Ekotekot ngaa j'*aye* ke bo te yene melep; a nyô a kuli minsos a ye jañ.
10 Mbian mbamba be biôm ô nji yian ôkukut; a dañedañe na, mbo ésaé a nji yiane jôô bone be njô bôt.
11 Nya fe'e ya môt a ve nye ôtete'e ya yaa; a môt ate a wô'ô jin vôm a jamé nkoban.
12 Ayaa njô bôt e ne aval ane mbamane ya ñbweñbwem; ve mvame jé é aval ane élo'o j'aku ôbut.
13 Akute mon e ne ébubua jôm be ésa wé; a minkobô mi ntañete ya nga môt mi ne jôm j'atoé nnôm éto.
14 Nda a akum bi ne ngap j'aso be beésa; ve minga a ne fe'e ya tabe mam ntye a so be Jehova.
15 Eles j'awua môt ôyo melom; a nlem ô ne te bo ésaé w'aye wô'ô zaé.
16 Nyô a ba'ale atiñ a ba'ale nsisime wé; ve nyô a ne njeme ya ba'ale mezene mé a ye wu.
17 Nyô ako nzôzoé éngôgo, nnye a kôlé Jehova, nnye ate a ye beta ya'ane nye mbamba mboane wé ate.
18 Bôme' nyo mon, vôm ô ngenan ô to nye ndi ; a te tyi'i nleme wôé été na, a jañ.
19 Môte ya beta ñyaan a ye be'e étome ya été ; amu nge w'anyii nye, w'aye fe beta bo nalé.
20 Wô'ô mbôndane fek, a nyoñe fe nleban, nde te w'aye su'ulane bo fek ;
21 Mefe' abui me ne nleme môt été ; ve mbôndane fe'e ya Jehovan, ñwô w'aye tabe.

22 Jam d’abo môte na, be kômbô nye, e ne na,mvame jé, a nzôzoé a nlaa minsos, nzôzoé ô ne mvaé.
23 Woñe ya Jehova w’ake mfa’a ya ényiñ ; a nyô a bili wô a ye tabe te fe jeñe jôm ; abé d’aye bo te kui be nye.
24 Nleles w’ake ngume wo ésua été, a wô’ô nju’u ya bo abime jame ya beta ke wô anyu.
25 Bibi’i mbiasé, wôna ndimi mam a ye ye’é tabe ntye ; nde fe ô bame’e nyô a ne fek, nnye a ye wô’ô ñyeman.
26 Nyô a bo ésa wé évô, a titane nyia wé, nnye ate a ne mon a ve ôson a dutu bijô.
27 A mone wom, jôké’é ñwô’ane ya nleban nge ô ne ve kope mejô ya ñyeman.
28 Momo ngaa a biasé nya ntyi’ane mejôô ; a anyu mbia môt d’amin abé.
29 Mintyi’ane mejô mi ne nkôman mfa’a ya bebiasé, a minkasa mi ne nkôman mfa’a ya memvuse mekut.

20 1 Vin a ne nkpwe’ele, a bilam bi ne nté ntañete ; a môt ase a kop été a ne te fek.
2 Angôndô ya njô bôt a ne aval ane mvam ñbweñbwem : nyô a soñe nye a yaa, a bo ényiñe jé émien abé.
3 E ne môt jame ya duma na, a sa’ale meluman ; ve ôkukut ôse vi aye bo ntañete.
4 Nleles w’abene senane si amu mbu ya avep ; ajô te a ye ja’é biôm éyoñe ya nkôane bidi, te ke bi jôm.
5 Fe’e ya môt a bôndé nlem été é ne aval ane mendim me ne édok ; ve môt ya fek a ye dutu je atan.
6 Bebé bôte bese, môt ase a ne kañete mame ya mvame jé émien ; ve za a ne yene môt bôt b’abuni ?
7 Zôsôa môt a wulu mvo’é jé été, bone bé b’ayen ébotan éyoñ a wuya.
8 Njô bôt a to si éto ya tyi’i mejô a tyamelan abé ése a mise mé.
9 Za a ne ngule ya jô na, Me boya nleme wom mfuban, me nto nya mfubane mfa’a ya abé dam ?
10 Metyi me kop mevale meva, a avek mebim mebim, bibaane bi ne mbia jôm avale da be Jehova.
11 Ja’ane mongô a liti avale môt a né, a mboane mame wé, nge ésaé jé é ne mvo’é, a nge é ne zôsô.
12 Alo d’awôk, a dis d’ayen, Jehova, nnye a nga té bie bibaane.
13 Te nye’e ôyo, ô za kui azoé ; kui’ mise môé, nde w’ aye jaé fembé.
14 Nkuse jôm a jô na, E ne abé, é ne abé ; ve éyoñ a keya zene jé, a nga taman.
15 Or a ne, a abui meko’e ne édima ; ve biyaé ya ñyeman bi ne nya ako’a ne édima.
16 Nyoñe’ ngômesane ya nyô a tebe señe ya ajô zañe mia nneñ ; a ba’ale nyô a tele señe ya ajô zañe mia bejin ane éban.
17 Fembé ya minsos é ne môt zam anyu ; ve éyoñ é maneya, anyu dé d’aye jaé a mekô’ô ne lut !
18 Ntyi’an ôse ya nlem w’atabe amu mbôndane fek ; nde fe ô bo’o bita zen fe’e j’aliti.
19 Nyô a ke a wulu mfuk, nnye a kuli mam me ne minsolan ; ajô te te yeñ nsamba ya nyô a kui anyu dé ne ndamaa !
20 Nyô ase a ta ésa nge nyia, b’aye dime lampe wé évindi ya dibi été.

21 Atata’a môt a ne ngule ya ji’a nyoñ ngape biôm ; ve asu’ulane ya été d’ aye bo te ébotan.
22 Te jô na, M’aye bulan abé : yange’e Jehova, nnye a ye nyii wo.
23 Metyi me kop mevale meva me ne mbia jôm be Jehova ; a ékotekot nlôt é nji bo mvaé.
24 Meke môt a ke m’aso be Jehova ; nde môt a ne ngule ya yeme zene jé aya ?
25 Njôan njem môt a jô na, E ne étyi, a éyoñ metiñ me maneya boban, a beta ke a sili, ñwô ô ne nye ôlam.
26 Mfefe’e njô bôt w’ase’ese bôt be ne abé, a dutu be nka b’atya’a wô bidi yôp.
27 Nsisime môt ô ne lampe ya Jehova, nwô w’ake w’ajeñ susu’a nyôl ése été.
28 Mvam a benya mejôô bi aba’ale njô bôt; a éto njôô jé j’ asu’uban amu mvam.
29 Duma bendôman e ne ngule jap; a abeñe ya minnôm befam e ne nlô nyup.
30 Minkasa mi abalé mi afubu abé ; a mimbiban mi akui susu’a nyôl été.

21 1 Nlem njô bôt ô ne wo Jeheva été aval ane mezene mendim : a kôñelane wô vôm ase a nye’e.
2 zen ése ya môt é ne zôsô mise mé émien ; ve Jehova nnye a ve’e minleme kop.
3 Mboane zôsô a nya ntyi’ane mejôô O ne Jehova mvaé a dañ ntyi’ane biôm.
4 Mbetane bives, a nlem ô ne mebun, ja’ane lampe ya bôt be ne abé, mbie bi ne mboan abé.
5 Minsimesane ya mbane môt mi ake ve mfa’a ya bi abui ; ve môt ase a ne avôl mboan a ke mbile ve mfa’a ya ôsame.
6 Nyoñan akum a ôyeme ya minsos ô ne ane ndutuu, ba b’ajeñe awu b’atindi nye li a li.
7 Evô ya bôt be ne abé j’aye vaa be ne wôlôt ! Amu b’abene tyi’i mejô zôsô.
8 Zene ya nyô a be’e mbe’e ya mekua é ne étua ékotekot ; ve mfa’a nyô a ne mfuban, ésaé jé é ne zôsô.
9 Ntaban éto ya abuk andile yôp ô ne mvaé, a dañ ntabane ya ndam nda ba minga ya ntañete.
10 Nlem mbia môt w’akômbô abé : môt ba nye be to a ne te yen mvam mise mé.
11 Eyoñ b’alep mbiasé, ndimi mam a nyoñe fek ; a éyoñ b’aye’ele mfefek, a nyoñ ñyeman.
12 Zôsôa môt a simesan nda bôt ya bôt be ne abé, aval ane bôt be ne abé b’akpwébane si a jañ.
13 Nyô ase a dipe melo éyoñ minzôzoé mi ayôn, nnye fe a ye yôn, ve b’aye bo te wô’ô nye.
14 Mvean b’ave asoé w’avolô ayaa ; nalé fe mvean w’aso tôé, w’avolô mbia ayaa.
15 Bezôsô b’awô’ ava’a ya tyi’i mejô zôsô ; ve mboan ôte ô ne njañan mfa’a ya bebo mam me ne abé.
16 Môt a yale feñ a li’i zene ya fek a ye tabe nsamba ya miñwuan.
17 Nyô a nye’e mame ya mevak a ye bo nzôzoé : nyô a nye’e vin a mbon a ye bo te bi akum.
18 Mbia môt a ne ngôtô ya zôsôa môt ; a môt a ne njoñ a zu éjiane ya môt a ne zôsô.
19 A ne mvaé ya tabe nkôte si été, sa na, môt a tabe a minga a ne ntañete a nkobô ôlun.
20 Akum e ne édima a mbon bi ne nda ñyeme mam été ; ve akute môt d’amane mine bie.

21 Nyô a tôñe zôsô a mvam a yen éyiñ, a zôsô, a duma.
22 Mfefe’e môt w’abet ôngôla nlame ya biwôlô, a sili ngule bôt be nga tabe je mebune si.
23 Nyô ase a ba’ale anyu dé a ôyeme vié nnye akam nsisime wé minjuk.
24 Môt a ne mebun a ékem, jôé dé e ne na, mbiasé ; nnye ate a bo mam a ébiasé ya mebun.
25 Nkômbane ya nleles w’awôé nye ; amu mo mé m’abene bo ésaé.
26 Zen éziñ é ne, nje môt a nyamete abui biôm ngume môs ; ve zôsôa môt a ve, te kam.
27 Ntyi’ane biôme ya mbia môt ô ne mbia jôm ; a dañedañ, éyoñ a zu wô a mbia ôsimesasn !
28 Ekotekot ngaa j’aye jañ ; ve môt a wôk a ye kobô ane a ye jibi.
29 Mbia môt a yemete asu dé ayet; ve mfa’a ya zôsôa môt, nnye a telé mezene mé ngu.
30 Nyemane mam nge fek nge mbôndane fek, bi ne momo mfa’a ya sengane Yehova.
31 B’akôm ékabala mfa’a ya môse ya bita ; ve ndañan ñwô w’aso be Jehova.

22 1 Mbamba jôé ane jôme ya top a dañ akum abui, a mvame ya nye’an é ne jame ya top a dañe argent a or.
2 Minkukum a minzôzoé mi atôbane vôme wua : Jehova a ne nté ya be bese.
3 Môt a ne ntye a yen mbia jam, ve sobô ; ve bedimi mam b’alôt ôsu, a tôban njuk.
4 Ma’ane ya nje’eban nlem a woñe ya Yehova me ne akum, a duma, a ényiñ.
5 Biyo a melam bi ne zene ya ba be ne bikotekot ; nyô a ba’ale nleme wé a ye tabe bie ôyap.
6 Ye’ele’e mongô zen a yiane ke, ja’an éyoñ a nto nnôm, a ye bo te kôlô je.
7 Minkukum mi ajôô minzôzoé; a nyô a kôlé, a ne mbo ésaé be nyô a kôlé nye.
8 Nyô a mias abé, a ye kôane bidim; a ntume ya ayaa dé w’ aye bo momo.
9 Nyô a ne dis e ne ésôs a ye bo ébotan; amu a ve minzôzoé bidi bié.
10 Wu’ a môt ane ébiasé atan, a ntañete w’aye fe kôlô ; ya, mesengan a ôson bi aye man.
11 Nyô a nye’e mfuban nlem, amu mvame ya biyaé bié, njô bôt a ye bo mvôé jé.
12 Mise me Jehova m’aba’ale nyô a bili ñyeman; ve a zametane mejô ya môt ane njoñ.
13 Nleles w’ajô na, Nbweñbwem é ne atan; m’aye wôébane minseñ.
14 Anyu ya éza binga e ne ébé é ne édok; nyô Jehova a nyebé a ye ku été.
15 Akut e ne ntiñetan nleme mongô été ; ve ôlé ya melep vi aye titane nye de ôyap.
16 Nyô a fite minzôzoé amu a yekô’ôlan akume dé, a nyô a ve minkukume biôm, a ye kui ve ôsame.
17 Ke’ alo dôé, a vô’ôlô mejô beyeme mam, a ve nleme wôé mfa’a ya ñyemane wom.
18 Amu e ne mbamba jam nge w’aye ba’ale me nlem été, nge m’aye telébane vôme wua biyaé biôé yôp.
19 Amu mbunane wôé w’ayiane bo be Jehova, ajô te me litiya wo me môse wu, womiene fo’o.
20 ke me tiliya wo mam m’adañe mvaé, mame ya mbôndane fek a ñyeman,

21 Mfa’a ya ye’ele wo bifia ya benya mejôô bi ne fo’o été, nde te w’aye bulane ve ba be nga lôme wo bifia ya benya mejôô ?
22 Te wôlén nzôzoé biôm, amu a ne azoé; nalé fe te fite bôt b’ ayen njuk mbé akak :
23 Amu Jehova a ye kobô ajô dap, a vaa ényiñ be ba b’asa be.
24 Te ñbwaane môt a wô’ô yaa; nalé fe te ke nsamba môte ya ñyaan :
25 O za ye’é mezene mé; a ve nleme wôé ôlam.
26 Te bo môte wua ya ba b’ alatane mo, nge ba b’ atebe bibane ya memvôla.
27 Nge ô nji bi jôme ya ya’an, a yiane wo vaa énoñ é ne wo si amu jé ?
28 Te vaa ndeme ya kôa, nje beéso bôé be nga télé.
29 Ye ô lô môt mban ésaé jé ? nnye ate a ye tebe asu bejô bôt; a ye bo te tebe asu ayôme bôt.

23 1 Eyoñ mia njôô mi atabe si a di, tuka’a fombô nyô a ne wo ndôba’ane asu;
2 O futi’ ôtyeñ mfa’a ya éngoñe jôé, nge ô ne môte ya mbia ndian.
3 Te kômbô bitôto bidi bié; vôm bi ne bidi ya medu’an.
4 Te ndeñele womien na, ô bo kum ; jôké’é ñyemane mame wôé womien.
5 Ye w’aye ve mis mfa’a jôm é ne momo ? Amu akum d’ abo fo’o ebiene mefap, aval ane ndôé j’ayele a ke jôp été.
6 Te di bidi ya nyô a bili mbia dis, nalé fe te kômbô bitôto bidi bié :
7 Amu aval ane a simesan nlem été, aval ete a né : a jô wo na, Ja’ak a nyu ; ve nleme wé ô nji bo be wo.
8 Ofufus w’ ate di, w’aye yô vie, a dimeli mbamba mejô môé.
9 Te kobô vôm ôkukut vi aye wôk ; amu vi aye biasé ñyemane ya mejô môé.
10 Te vaa ndeme ya kôa ; nalé fe te nyine mefup me bobenyui :
11 Amu Nkôté wop a ne ngu ; a ye kobô ajô dap a tele wo ngame yat.
12 Va’a nleme wôé mfa’a ya nleban, a ke’e melo môé mfa’a ya mejô ya ñyeman.
13 Te kame mone melep; amu nge w’aye bôme nye a ôlé *a* ye ke wu.
14 W’aye bôme nye a ôlé, anyii nsisime wé mfa’a ya Sheol.
15 A mone wom, nge nleme wôé ô ne fek, nleme wom w’ aye vak, ja’an éñwom :
16 Ya, nleme wom w’aye bo mevak, éyoñ biyaé biôé bi akobô mam me ne zôsô.
17 Te me’ete na, nleme wôé ô nyamete bebo mam abé; ve womien, tabe’e woñe ya Jehova été nté môs ôse :
18 Amu ma’an m’aye fo’o bo été; a ndi jôé ya nlem j’aye bo te tyi’iban.
19 A mone wom,vô’ôlô’ô, a bo fek, a wulu nleme wôé zen.
20 Te tabe nsamba bôt b’ adañe nyu vin, a be ba b’adi tit mbia ndian :
21 Amu nso’o ba ndôndok b’ aye kui azoé; a ndeñan ôyo w’aye jalé môt menyasa mengômesan.
22 Vô’ôlô’ô’ éso a nga biaé wo, a te biasé nyua éyoñ a nto nnôm.
23 Kuse’ benya mejôô, a te kuane me; ya, ñyemane mam, a nleban, a fek.
24 Esa ya zôsôa môt a ye dañe vak; a nyô a biaé mfefe’e mon a ye bi meva’a be nye.
25 Eso ba nyua be va’ak, a minga a nga biaé wo a yene’ mvaé.
26 A mone wom, va’a me nleme wôé; a mise môé me yene’e mezene mam mvaé.
27 Amu minga bijabô a ne zene mendim é ne édok; a minga ya ayoñ afe a ne ébé é ne ôlon.
28 Ya, a yabe aval ane mvômvô, a kô’ôlane bejoñolô bôt bôt été.

29 Za a bili éngôngo ? Za a bili ôlun ? Za a bili mintañete ? Za a bili mis me ne bivele ne zôñ ?
30 Ba b'ajaé tabe vôm vin a né ; ba b'ake b' ajeñe vin a ne mbundane mevale meva.
31 Te fombô vin éyoñ a nto évele, éyoñ a kui mesana'a élaé été, éyoñ a lôt nkon nkon :
32 Asu'ulan, a lôp aval ane nyo, a lôan aval ane viet.
33 Mise môé m' aye yene biôm w'adimi, a nleme wôé w'aye kobô bikotekote bi mam.
34 Ya, w'aye bo aval ane nyô a bô si mañ été, nge aval ane nyô a jô'ô akôn éfunga yôp.
35 W'aye jô na, Be bibiya ma, a me nji wô'ô mintaé; be bômeya ma, me te wô'ô jam : m'aye vee ôyo éyoñ évé?
M'aye bete ke m' ajeñe nye.

24 1 Te nyamete mbia be bôt; nalé fe te kômbô tabe nsamba wop :
2 Amu nleme wop w'aye'é ékpwe'ela'a, a biyaé biap bi alaane mame ya nkpwala.
3 Nda j' alôñeban amu ñyeman mam; a j' atelében a fek;
4 Bitune ya été bi ajaé amu ñyeman bi ajaé a akum mevale mese e ne édima a mvaé ;
5 Mefefe'e môt ô ne ngu ; ya, môte ya ñyeman a kô'ôlan ngu.
6 Amu w' aye bo bita biôé zen fe'e j' aliti ; a mvo'é j'aso be abui bebôndé mefek.
7 Nyemane mam ô ne ôkukut ôyape yôp : a ne te kui anyu dé mbé akak.
8 Nyô abôndé fe'e ya bo abé, bôt b' aye loene nye na, nté nkpwala.
9 Osimesane ya bo akut ô ne mboan abé ; a mbiasé a ne mbia jôm be bôt.
10 Nge w'aku som môse ya abé, wôna ngule jôé é ne tyôtyoé.
11 Nyi'i ba b'adutuban mfa'a ya awu, O fombô'ô fe na, ô kame ba be nto nkôman ane b'aye wôé be.
12 Nge w' ajô na, Tame yen, bi nji yeme jame di ; ye nyô a fase minlem a ne te simesane de ? A nyô a ba'ale nsisime wôé, ye a ne te yeme de ? Ye a ye bo fe te ya'ane môt ase aval ane ésaé jé é né ?
13 A mone wom, ja'a wôé, amu ô ne mvaé ; ja'a fe metoé me ésia wôé, mme me ne wo zam anyu :
14 Aval ete w'aye yeme na, ñyemane mam ô ne mfa'a ya nsisime wôé ; nge ô yeneya wô, wôna ma'an m'aye bo, a ndi nleme jôé j' aye bo te tyi'iban.
15 A mbia môt, te yabe étaba'a ya zôsôa môt ; te tyame vôm a wô'ô tabe :
16 Amu zôsôa môt a ku meku zañbwa, ve beta kôlô si ; be bôt be ne abé b' awuabane si éyoñ bidim bi azu.
17 Te vak éyoñ nsiñe wôé a ku, nalé fe nleme wôé ô bo'o te wô'ô mvaé éyoñe a wuabane si ;
18 Jehova a za yene jam ete, a wô'ô de abé, a vaa ayaa dé mfa'a wé.
19 Te tyelé nleme wôé yôp amu bebo mam abé ; nalé fe te nyamete bôt be ne abé :
20 Amu mbia môt a ye bo te yene ma'an ; a b'aye dime lampe ya bôt be ne abé.
21 A mone wom, ko Jehova ba njô bôte woñ; a te yeñ nsamba ya ba be wô'ô kôñelane mezene map :

22 Amu bidima jame wop a ye kôlô si a temetem; a njañan w’aso be be bebaane, za a yeme wô ?
23 Mina fe mi ne minjôane ya mimfefek. Nsemane mingum mi bôt mfa’a ya ntyi’ane mejô ô nji bo mvaé.
24 Nyô a jô mbia môte na, O ne zôsô, bôt b’aye yo’é nye, meyoñ m’aye vini nye ;
25 Ve meva’a m’aye bo mfa’a ya ba b’abame nye, a mbamba ébotan a ye kui be be.
26 Nyô a yalane zôsô éyalan nnye ate a latane môt anyu.
27 Kôme’ ésaé jôé atan, kômesa’ane fe je mfa’a ya fé; mvuse valé ô lôñe’ nda jôé.
28 Te bo ngaa ya bo’olô môt mia nye mi to, te étom; nalé fe te bo medu’an a biyaé biôé.
29 Te jô na, M’aye bo nye aval ane a boya ma ; m’aye bulane môt ate aval ane mboane wé ô né.
30 Me nga lôt afup nleles, a lôte fe afup mindi’i ya môt a ne te fek ;
31 A zu kôé na, biyo bi maneya yametane de ese, sas é maneya yiane de mimfa’a mise, a aka’a meko’o ya été e to ntyaman.
32 Ane me nga fombô, a tu’a fas nlem, me nga yen, a nyoñ nleban :
33 Ve beta ke mon ôyo, mon ñyaéan ôyo, oyôm nlatane mo ya ôyo;
34 Nalé ate azoé dôé d’aye zu aval ane mvômvô, a ôsame viôé aval ane môt a ne nkômane bita.

25 1 Mina fe mi ne minkane mi Salomon, mmie bôte ya Ezéchias njô bôte ya Juda be nga ba’alane tili.
2 A ne duma be Zambe na, a solé jam ; ve duma ya bejô bôt e ne na, be kôme mane tôñesan ajô.
3 Aval ane yôp e né mfa’a ya ve’e nté yôp, a si é né mfa’a ya ve’ édo’o si, aval ete nlem bejô bôt ô ne te ke ayemlan.
4 O va’a argent ésôm, wôna jôme ya nkôme biôm j’aye so été :
5 O va’a bôt be ne abé asu njô bôt, wôna éto njôô jé j’aye yemetane zôsô été.
6 Te tindi womien ôsu vôm njô bôt a to, a te tebe éto ya beta be bôt :
7 Amu a ne mvaé be jô wo na, Bete’ nne, sa na, be bulane wo éto ya si vôm mon njô bôt a to, nnye mise môé me maneya yen.
8 Te ji’a kôlô si na, ô ke suñe jam, ô za bo te yem ane w’aye bo éyoñ d’aye man, éyoñ éte môt mia nye mi to a maneya ve wo ôsône nyô.
9 Kobô’ ajô dôé a môt mia nye mi to émien, a te kuli nsolane jame ya môt mfe ;
10 A za bo na, nyô a wô’ô de a kobô wo abé, a mbia mboane wôé a bo te vase be wo.
11 Efia j’ ayian éyoñ b’ akobô je é ne aval ane bibuma mi or avot argent été.
12 Aval ane émvônga or, a mbote ya nya or, aval ete alo e ne mewôk d’ awô’ô nyô a lep a fek.
13 Avale be ne wô’ avepe ya neige melu ya nkôane bidi, aval ete bôt b’ alôm mbamba nlôman b’ayene nye ; amu a wômôlô nleme ya beésa bé.
14 Aval ane minkut a évuñulu te mveñ bi né, aval ete nyô a kobô bivuvu’u bi mame ya medu’an ajô mame ya ésôse jé a né.
15 Njôô a dutuban a mban njiban, a ébubut ôyem j’ abu’ éves.

16 Ye ô yeneya wôé ? Ja’ abim d’ayiane wo, ô za jaé wô, a yô.
17 Abo dôé d’ ayiane bo te bulu kui nda môt mia nye mi to bebé, a za kate wo, a vini wo.
18 Môt a bôte môt ba nye be to mejô a ne ôkuta’a, a nkpwaté mekôn, a nsoñ akoñ.
19 Mbunan b’ abuni ékotekote môt éyoñe ya njuk ô n val ane mbu’an asôñ, a bo e maneya fô’ôsan.
20 Aval ane nyô a vaa ngômesan éyoñe ya avep, avale fe ane mendim me sañ éyoñ m’ anambe nku akpwaé bi né, aval ete nyô a yia môt a ne adit nleme bia a né.
21 Nge nsiñ wôé a wô’ô zaé, va’a nye bidi ya di; a nge a wô’ évé, va’a nye mendime ya nyu :
22 Amu w’ aye vise nye ma’a me nduan nlô yôp, a Jehova a ye ya’ane wo.
23 Evuñulu ya nord j’ asoo mveñ; aval ete fe ôyem vi abulan mbia bifia vi aso asu e ne ayaa.
24 Ntaban éto ya abuk andile yôp ô ne mvaé, a dañ ntabane ya ndam nda ba minga ya ntañete.
25 Avalane nelm ô ne évé w’ awô’ô mendim me ne évôvoé, aval ete mbamba mefoé m’ aso si é ne ôyap me né.
26 Aval ane abôndôñ e ne bijujuk, a anjeñ e ne ndamen bi né, aval ete zôsôa môt a bulan mvus asu bôt be ne abé a né.
27 A nji bo mvaé ya bulu di wôé ; nalé fe e ne bôt nya abéé, éyoñ b’akulane duma dap bebien.
28 Nyô ane te kam nleme wé a ne aval ane nlam ô ne ntyaman a te mekak.

26 1 Aval ane neige mbu ya éduduk, avale fe ane mveñ éyoñe ya nkôane bidi bi né, aval ete duma de nji ke yian ôkukut.
2 aval ane mvokuma a ke a wulu, a nguleyebe a ke a yele, aval ete biyo’é bi ne te éfia bi aye bo te bebe.
3 Nkasa mfa’a ya ékabala, a kanda mfa’a ya éjakas, a ôlé mfa’a ya mvuse mekut.
4 Te yalan ôkukut aval ane akut dé e né, ô za funane vie.
5 Yala’an ôkukut aval ane akute dé e né, ô za tabe mebune na ô ne fek.
6 Nyô a lôm mbañete mo me ôkukut, a tyi’i mebo mé émien, a nyu éndaman be émien.
7 Mebo miñyeyem m’ ajombô ne mieñelé ! nalé ate nkana ô né anyu mekut été.
8 Aval ane nyô a ka’ ako’o toloo été a né, aval ete nyô a ve ôkukut duma a né.
9 Aval ane éyo j’ anyine wo nso’o bilam, aval ete nkana ô né anyu mekut été.
10 Aval ane ñwua élaé a ke a lume bôte bese, aval ete nyô a nyoñ ôkukut ésaé, a nyô a nyoñe belôte zen ésaé a né.
11 Aval ane mvu j’ abulan ndôlô wé, aval ete ôkukut vi aba’alane bo akute dé ô né.
12 Ye ô lô môt a to mebune na, a ne fek ? O ne buni ôkukut a dañe nye.
13 Nleles w’ ajô na, Nbweñbwem é ne zen ; Nbweñbwem é nto minseñ.
14 Aval ane mbé w’ akôñelan meva’ane mé, aval ete nleles w’akôñelan énoñe yôp.
15 Nleles w’ake ngume wo ésua été ; a wô’ô nju’u ya beta ke wô anyu.
16 Nleles ô ne mebune na, a ne fek, a dañe bôte zañbwa be ne ngule ya liti éfia.
17 Nyô a lôte zen, a ndeñele émien mfa’a ya éza ntañete, a ne aval ane nyô a bi mvu melo.
18 Aval ane nso’ étyi a ke a wua bisi’i bi nduan, a mekoñ, a awu, a né,
19 Aval ete môt a du’u môt ba nye be to bebé, a jô na, Ke m’abo ve bivôé ? a ne.

20 Nduan j’ adim a njemban nja’a; a vôm nla’ ôfôfoé a ne momo, ntañete w’aman.
21 Aval ane da’a b’ abeté ma’a m’ ayôñ, avale fe ane nja’a b’ abeté nduan bi né, aval ete môte ya ntañete a né
mfa’a ya yôñôlô meluman.
22 Mejô ya nla’ ôfôfoé me ne aval ane mbamba be afufuse bidi, mme m’asis akui susua’a abume si.
23 Biyaé bi akobô ngu, a mbia nlem bi ne aval ane vie’ étek ô ne ñyañan atan a ésôm argent.
24 Nyô a bo ziñ a bo medu’an a biyaé bié ; ve a naane fe medu’an nlem été :
25 Eyoñ a kobô mvaé, te buni nye; amu mbia be mame zañbwa me ne nye nlem :
26 Ja ane ziñe jé j’ abuti ébien a medu’an, abé dé d’aye kuluban atan ékôane bôt été.
27 Nyô ase a fa’ ébé a ye ku été; a nyô a bi’iti akok, d’aye bulane bi émien.
28 Oyem ô ne minsos vi asiñe ba ô nga balé ; a anyu ya biwona’a d’andamane mam.

27 1 Te tabe womiene mebun mame ya akiti ; amu ô ne te yem ane môs w’aye biaé mam.
2 Môt mfe a se’e wo, sa anyu dôé womien; mone biku, sa biyaé biôé womien.
3 Ako’ e ne adit, a nsele’ ô ne fe adit : ve ayaa ôkukut d’adañe bibaane adit.
4 Ayaa e ne njet, a ñyaan w’adañe môt ; ve za a ne jibi tebe asu aban ?
5 Mimbame’e bôt été mi ne mvaé a dañe nye’an ô ne nsolan.
6 Meveñe me mvôé me ne jôme ya buni ; ve melatane menyu ya nziziñ m’adañ abui.
7 Nlem ô ne njaéan w’ avini ésia wôé ; ve jôm ése é ne ayô é ne éyôyok mfa’a ya nlem w’awô’ô zaé.
8 Aval ane ônon vi ake vi awulu a li’i dumba’a dé, aval ete môt a ke a wulu a li’ éto jé a né.
9 Mbon a jôme ya mbamba menyum bi ave nlem mevak ; aval ete mvaé ya mvôé môt j’ aso mbamba mbôndane mefek é né.
10 Te jô’é mvôé jôé womien, a mvôé éso ; nalé fe te ke nda monyoñ môs w’atôban bidim. Môt mia nye mi to bebé a ne mvaé a dañe monyañ a ne ôyap.
11 A mone wom, bo’o fek, a ve nleme wom mevak, nde te m’aye yalane nyô a kobô me abé.
12 Môt a ne ntye a ne ntye a yen mbia jam, ve sobô ; ve bedimi mam b’ alôt ôsu, a tôban njuk.
13 Nyoñe’ ngômesane ya nyô a tebe señe ya ajô zañe mia nneñ; a ba’ale nyô a tele señe ya ajô zañe mia minga ya ayoñ afe ane éban.
14 Nyô a botan mvôé jé tyiñe yôp, a kobô’ô ntun, b’ aye lañe jam ete ane biyo’é mfa’a wé.
15 Ntoane mendime kom môs ô ne abui aveñ a minga ya tañete bi ne avale da :
16 Nyô a kômbô kame minga ate a kam évuñulu; a mbo nnôme wé w’atôban mbon.
17 Etyé j’ akabe étyé ; nalé ate môt a kabe asu mvôé jé.
18 Nyô ase a ba’ale figuier a ye di bibuma ya été ; a nyô a semé ésa wé, b’ aye wumulu nye.

19 Aval ane asu ba asu b’ ayian, mfombane mendim été, nalé ate nleme môt ba nleme môt mbok mi ayian.
20 Sheol a Abaddon bi ne te yen abim d’ ayian nnôm éto ; a mise me môt me ne te yen abim d’ayian nnôm éto.
21 Mvé d’asuu akôna j’afubu argent, a mbe’e nduan w’afubu or ; a môt a yene meve’ele a bikekaé bié.
22 O kôsa tya’ ôkukut mbe’ été a ntum ba ntya’ane fôn, ve akut dé d’ aye bo te kôlô be nye.
23 Bo’o mbane ya yemelan ane mimbam mintômba miôé mi né, a tu’a fombô mimbam binyaka miôé :
24 Amu akum e ne te libi nnôm éto ; nalé fe ye couronne njô bôt a libi akui miaé mise ?
25 B’ abe’e minkôte mi ôbut, a menyeñe me éjilik m’ até kui, b’akôane fe bilo’o ya minkô.
26 Bone mintômba b’aye bo mfa’a ya ngômesane jôé, a bikela bi ne tañ b’ akuse je afup;
27 Menyañe bikela m’aye bo abim d’ ayiane bidi biôé, mfa’a bidi ya bôte ya nda jôé, me ba’ale fe bengone be binga bôé.

28 1 Bôt be ne abé b’ ake mimbi éyoñ môt a ne te titane be; ve ba be ne zôsô be ne ayo’ aval ane ñbweñbwem.
2 Mfa’a ya nkobane ya si, bivete ya été bi ne abui ; ve éto ya été j’ aye bo ayap amu bôte ya fek a ñyeman.
3 Môt a ne ôsame nnye a kpwe’ele minzôzoé a ne aval ane ndula mveñ a ne te li’i bidi.
4 Ba b’ ali’i metiñ b’ ase’e bôt be ne abé; ve ba b’ aba’ale metiñ b’asengane be.
5 Mbia be bôt be ne te yeme nya nty’iane mejôô; ve ba b’ ajeñe Jehova b’ ayeme mam mese.
6 Nzôzoé w’awulu a zôsô wé ô ne mvaé, a dañe nyô a ne ékotekote mezene mé, ja’an a ne nkukum.
7 Nyô ase a ba’ale metiñ a ne mfefe’e mon; ve nyô a yeñ nsamba mbia bedi bidi a ve ésa wé ôson.
8 Nyô a kô’ôlan akume dé zene ya nsenge a mbetane yôp, nnye ate a kôane de ajô nyô a ko minzôzoé éngôngo.
9 Nyô a vit alo dé a vaa de mfa’a ya ñwô’ane metiñ, ja’ane meye’elane mé me ne mbia jôm.
10 Nyô ase a tindi zôsôa môt a yale feñ mbia zen, émien a ye ku ébé jé été ; ve nyô a ne nya mvo’é a ye nyoñ ngape ya mvaé.
11 Nkukum ô ne mebune na, a ne fek ; ve nzôsoé ô ne fek w’ akulane wô mam mese.
12 Eyoñ bôte ya zôsô b’ adañ, duma d’ abo abui ; ve éyoñ bôt be ne abé b’akôlô si, bôt b’ ake b’ asobô.
13 Nyô a buti minkobane mié, mam mé m’ *a*ye ke ôsu ; ve nyô ase a meme mie a jô’é mie, nnye a ye koban éngôngo.
14 Ebotan a môt a ko woñ melu mese; ve nyô a bo nleme wé ayet a ye ku abu été.
15 Aval ane mimbama ñbweñbwem, a ours a ke a tyi’ilan bi né, aval ete mbia njô bôt a né mfa’a ya bôt be ne éngôngo.

16 Evet é ne fe’e momo é ne fe beta nkpwe’ele bôt; ve nyô a vini minyamete a ye kô’ôlane melu mé.
17 Môt a be’e étome ya metyi me môt éziñ a ye ke mbil mfa’a ya ébé; môt te kame nye.
18 Nyô ase a wulu zôsô a ye nyiñ ;ve nyô a ne ékotekote mezene mé a ye ku été été.
19 Nyô a saé bidi éfuse si jé a ye bi bidi abui ; ve nyô a tôñe bôt be ne zesé a ye yen abim azôé d’ayian.
20 Mbamba môt a ye bi bibotan abui ; ve nyô a bo avôle ya bo akum *a* ye ke bo te nyoñe melep.
21 Nsemane mingum mi bôt ô nji bo mvaé; nalé fe nkobane môt a kop ajô ôfuse fembé.
22 Nyô a ne mbia dis a tôñ akum avô, a nji yeme na, ôsame vi aye kui be nye.
23 Nyô a bame môt a ye su’ulane yen mvam a dañe nyô a bo biwona’a a ôyeme vié.
24 Nyô ase a wôlé ésa nge nyia wé biôm, a jô na, E nji bo nkoban, nnye ate a ne ébe njiane bôt.
25 Nyô a ne ndo’o nlem a soñ ntañete; ve nyô a to mebune be Jehova a ye vem.
26 Nyô a buni nleme wé émien a ne akut; ve nyô ase a wulu a fek, nnye a ye nyiñ.
27 Nyô a ve minzôzoé biôm a ye bo te jeñe biôm ; ve nyô a buti mise mé a ye bi biyo’é abui.
28 Eyoñ mbia be bôt b’ akôlô si, bôt b’ ake b’ asobô; ve éyoñ b’ ajañ, bôte ya zôsô b’ akô’ôlan abui.

29 1 Nyô b’ abam biyoñe biyoñ, ve a bo ntip a ye jañ a temetem, jam ete te ke asaé.
2 Eyoñ bôte ya zôsô b’akô’ôlan abui, bôt b’avak; ve éyoñ mbia môt a jôô, bôt b’asôé mvebe amu atek.
3 Nyô ase a nye’e ñyemane mam a ve ésa wé mevak; ve nyô a yeñ nsamba binga biijabô a ndamen akume dé.
4 Njô bôt a ve si ngu a nya ntyi’ane mejôô; ve nyô a miate bôt be ve nye biôm a tyame je.
5 Môt a wone môt ba nye be to bebé a ya meda mebo mé avot.
6 Olam ô ne nkobane ya mbia môt été ; ve zôsôa môt a yia bia a mevak.
7 Zôsôa môt a yem ajô ya nzôzoé; mbia môt a nji bi fe’e ya yem de.
8 Bekobô ébiasé b’ atui nlam nsum nduan ; ve mimfefe’e mi bôt mi avôôn ayaa.
9 Nge mfefe’e môt ô bili ajô ba akute môt, ja’an a yaa nge woé, awo’an d’ *a*ye ke bo.
10 Bekulu metyi b’ asiñe nyô a ne te nkoban ; a mfa’a ya nyô a ne zôsô, b’ ajeñ ényiñe jé.
11 Okukut vi akulu ayaa dé ese ; ve mfefe’e môt w’ akame de a volô de.
12 Nge njôô a vô’ôlô minsos, wôna bebo bisaé bé bese be ne abé.
13 Nzôzoé ba nkpwe’ele bôt b’ atôbane vôme wua ; a Jehova a kui be bebaane mis.
14 Njô bôt a tyi’i minzôzoé mejô mba ntyi’an, éto njôô jé j’ aye telében ngu nnôm éto.
15 Olé ba melep bi ave fek ; ve mon b’ ali’i a bo mam mé a ve nyia wé ôson.
16 Eyoñ bôt be ne abé b’afôé, nkoban w’ afôé fe ; ve bôt be ne zôsô b’aye yen nkuane wop.

17 Lebe’e mone wôé, wôna a ye ve wo awo’an ; ya, a ye ve nleme wôé mevak.
18 Vôm ñyenane mam ô ne momo, bôt b’aben ôkama’a ; ve nyô a ba’ale metiñ, nnye a wô avak.
19 B’*a*ye ke lep mbo ésaé a mejô; amu na, ja’an a wôk, *a* ye ke vô’ôlô.
20 Ye ô lô môt a ne avôle ya kuli mejô mé ? O ne buni ôkukut a dañe nye.
21 Nyô a yale mbo ésaé wé aso mongô mbamba ñyalan a ye su’ulane bi nye ane mon.
22 Môta meyaa a soñ ntañete, a môte ya ñyaan a bili minkoban abui.
23 Mebune me môt m’ aye sili nye si; ve nyô ane nej’evan nlem a ye yene duma.
24 Nyô ase ba ñwuwup b’afulan ésaé a vini nleme wé émien ; a wô’ô mbo’olan, ve te ke jô jam.
25 Woñe bôt w’azu ôlam ; ve nyô ase a tabe mebune be Jehova a ye bo mvo’é.
26 Bôt abui b’ajeñ mvam njôô ; ve ntyi’ane môt ajô w’ aso be Jehova.
27 Ekotekote môt é ne mbia jôm be bôte ya zôsô ; a nyô a wulu zene zôsô a ne mbia jôm be bôt be ne abé.

30 Mejô me Agur mone Jaké ; nkulane mejô.
1 Môt ate a jô Ithiel, ajô Ithiel ba Ucal na :
2 Ma fo’o m’afunane tit a dañe môt ase. A me nji bi fe’e ya môt :
3 Me nji ye’é ñyemane mam, nalé fe me nji bi ñyemane ya Nyô a ne Etyi.
4 Za a beteya yôp été, a sis ? Za a kôaneya évuñulu nyi’ane mo wé été ? Za a tiñetiya mendim ngômesane jé été ? Za a yemeteya minné mise ya si nyô ? Jôé dé e ne aya, jôé mone wé fe aya, nge w’ayem ?
5 Efia ése ya Zambe é ne mve’elan : a ne ében be ba b’ake sobô be nye.
6 Te kô’ôlane jôm mejô mé, a za bame wo, a be yene wo nlaa minsos.
7 Me siliya wo mam mebaé; te bene me me, te yene me za wo’ok :
8 Tindi’i me medu’an a minsos ôyap; te ve me to azoé, to akum; va’a me bidi bi ayiane ma :
9 Me za jaé, a kate wo, a jô na, Za a ne Jehova ? Nge na, me za bo azoé, a wup, a tote jôé Zambe wom ntotane ya ndamane de étyi.
10 Te bôt mbo ésaé be ésa wé, a za yo’é wo, a be yene wo mekua.
11 Miaé bôt ô ne, ñwô w’abe’ ésa wop, a te botane nyia wop.
12 Miaé bôt ô ne, ñwô ô ne mfuban mise map bebien, ve be nji bo nsôban mfa’a ya mvine jap.
13 Miaé bôt ô ne, aka’a mbetane yôp mise map me né ! A biyakole bi mise biap bi ne mimbetane yôp.
14 Miaé bôt ô ne, mesôñ me ne be ane minkpwaté mekôn, a bitye’e biap ane atyeñ, mfa’a ya di minzôzoé si nyô, a di ba be ne ôsame bôt été.
15 Nyiini a bili bengone bebaé, b’ aloene na, Va’ak, va’ak. Biôm bi ne bila bi ne te yen abim d’ayian, ya, bi ne binyin bi ne te jô na, E yianeya :
16 Sheol ; a abum nkôkôm ; si é ne te yian a mendim ; a nduan é ne te jô na, E yianeya.
17 Dis d’akpwe’ele ésa wé, a biasé mewô’ô ya wô’ô nyia, biñbwañe ya mbi’ili bi aye mo’é de, a biyele bendôé bi aye di de.
18 Mam me ne mela me ne bitua bi mam bi adañe ma, ya, me ne menyin mme me ne te yem :

19 Zene ya ndôé ñyem été ; Zene ya nyo ako'o yôp ; Zen ya miel mañ été ; A zene ya fam ba ngone minga.
20 Aval ete fe zene ya minga bijabô é né ; a di, a fimi anyu, a jô na, Me nji bo abé.
21 Mam mela si j' afô'ôsane me, me ne menyin, *é* vo'o me jibi :
22 Mfa'a ya mbo ésaé éyoñ a nto njô bôt ; a mfa'a ya ôkukut éyoñ a jaéya bidi ;
23 Mfa'a ya minga b' adañe vini éyoñ a lu'uya ; a mbo ésaé minga a bo éjiane ya minga a nga bili nye.
24 Biôm bi ne binyin bi ne tyôtyoé si nyô, ve bi ne fe' abui :
25 Bilôñelôñelan bi ne bôt be ne te ngu, ve b' akôme bidi biap a ésep ;
26 Bengôm be ne ve ate'e bôt, ve b' abo menda map meko' été;
27 Bitandak bi nji bi njô bôt, ve bi akôlô si bise a ke minsamba minsamba ;
28 Afaé d' ake d' abi a mo, ve e to bitôto'o menda bejô bôt.
29 Biôm bi ne bila bi ne élilimeti dulu dap, ya, bi ne binyin bi awulu ne limeti !
30 Nbweñbwem, nje é ne éwôlô a dañe betite bese, nje é ne te yale feñ a jôm ;
31 A beta mvu ; nnôm ékela fe ; a njô bôt a ne te asengan.
32 Nge ô boya akut vôm ô nga bete womiene yôp, nge na, nge ô nga simesan abé, buti'i wo wôé anyu.
33 Amu mfô'ane menyañ w' ave beurre, a mbo'ane jôé w'akulu metyi ; aval ete fe ntidan ayaa w' até ntañete.

31 1 Mejô me Lemuel njô bôt ; nkulane mejô nyia wé a nga ye'ele nye.
2 Jé, A mone wom ? a jé, A mone ya abume dam ? A jé, A mone ya mintiñetane miam ?
3 Te ve ngule jôé mfa'a ya binga, nge ve mezene môé mfa'a ya jam d' andamane bejô bôt.
4 Jame di e nji bo di ya bejô bôt, A Lemuel, e nji bo di ya bejô bôt na, be nyu vin; nge di bone ya bejô bôt, ane be ne jô na, Binyunyui bi ne ngu bi ne vé ?
5 Be za nyu, a vuane metiñ, a kotôbô nya ntyi'ane mejôô a yiane môt ase a bili njuk.
6 Va'a nyô a ne nkômane ya jañ binyunyui bi ne ngu, a ve nyô a wô'ô mbia ôlun nlem vin :
7 A nya'ak, a vuan azôé dé, te fe beta simesan éngôngole jé.
8 Kui' anyu dôé ajô mimvumvuk, mfa'a ya ajô ba bese be li'iya éto éngôngo.
9 Kui' anyu dôé, tyi'i mejô zôsô, a liti minzôzôé a ba be ne ôsame nya ntyi'ane mejôô.
10 Za a ne ngule ya yene minga a yian ? Amu tañe jé j'adañe meko'o me ne édima beta ndañan.
11 Nlem nnôm wôé w' atabe mebun be nye, a ye bo te jeñ akum.
12 Minga ate a bo nye mvaé, te bo nye abé melu mese ya ényiñe jé.
13 A jeñe mevule mintômba a sut, a nye'e a bo' ésaé a mo mé.
14 A ne aval ane bemiele ya bekuan abom; a soo bidi bié ôyap.
15 A kôlô si alu e ngenan,a ve bôt ya nda jé bidi, a liti bebo bisaé be binga bisaé biap.
16 A fas afup nlem, a kuse de; a bé afupe mindik a bibuma ya mo mé.
17 A yemete angeteñ a ngu, a ve mo mé ngu.
18 A yene na, biôm a kuan bi ave nye nsenge; lampe wé a ne te dim alu.

19 A ve mo mfa’a ya mbaé b’ atiñe wô biôm, a mo mé m’abi évimeli sut.
20 A same wo wé mfa’a ya minzôzoé; ya, a same mo mé mfa’a ya ba be ne ôsame.
21 A nji ko neige woñ mfa’a ya bôte ya nda jé; amu bôt ya nda jé bese be b’e évele ngômesan.
22 A tiñ afipe bindelé e ne bikanga mfa’a wé mien; ngômesane jé é ne nya ndomboo a évindi.
23 B’ayem nnôme wé mimbé ya akak, éyoñ a to si nsamba bevendé ya si éte.
24 A loé mengômesane me ndombo, a kuane me, a ke meses mo me nkuan abom.
25 Ngu a éjijin bi ne nye ngômesan ; a woé mame ya melu m’aye zu.
26 A kui anyu dé a ñyemane mam ; a atiñe ya mvam e ne nye ôyem.
27 A tu’a fombô mezene me bôte ya nda jé, a ne te di bidi ya éles.
28 Bone bé b’akôlô si, a loene nye na, Ebotan ; nnôme wé fe nalé, nnye fe a se’e nye, a jô na :
29 Bo be binga abui be boya mam m’ ayian, ve wo w’adañe be bese.
30 Ejijin j’ aduk, a abeñ e ne momo jôm; ve minga a ko Jehova woñ, nnye ate b’aye sek.
31 Va’a nye bibuma ya mo mé; Mimboane mi mam mié mi wumulu’u nye mimbé mi akak.